

Eeva Link

Kokemuksia väkivaltaisesta parisuhteesta selviytymisestä

”Siellä oli jossain siellä syvällä että mä tiän nyt mitä mä teen.
Ja mä seleviän.”

Opinnäytetyö

Kevät 2015

SeAMK Sosiaali- ja terveystieteiden
Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveystieteiden laitos

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijä: Eeva Link

Työn nimi: Kokemuksia väkivaltaisesta parisuhteesta selviytymisestä: ”Siellä oli jossain siellä syvällä että mä tiän nyt mitä mä teen. Ja mä seleviän.”

Ohjaaja: Päivi Rinne

Vuosi: 2015

Sivumäärä: 57

Liitteiden lukumäärä: 2

Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia parisuhdeväkivallan ilmiötä kokemustiedon perusteella. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Kriisikeskus Mobilen kanssa. Tutkimus tehtiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen. Sen aineisto kerättiin teemahaastatteluin haastatteleamalla kuutta parisuhdeväkivaltaa kokenutta naista.

Tutkimuskysymykset olivat, mitkä tekijät saavat väkivaltaa kokeneen lähtemään väkivaltaisesta parisuhteesta, mitä seurauksia toistuvasta ja vakavasta parisuhdeväkivallasta on sen kokijoille elämän eri osa-alueilla, ja mitä selviytymiskeinoja väkivaltaa kokeneilla on, sekä mistä he saavat voimavaroja.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään parisuhdeväkivallan käsitteiden lisäksi sen ilmenemismuotoja, selitysmalleja ja syklisyyttä. Mukana on asiaa rikosoikeusjärjestelmän roolista, vainoamisesta ja traumatisoitumisesta. Lopuksi käsitellään selviytymistä, väkivallan kokijoiden ja tekijöiden palveluja sekä väkivallan ennaltaehkäisyä. Tutkimusprosessin eteneminen ja tulokset kuvataan tarkasti.

Tuloksissa korostui vertaistuen merkitys parisuhdeväkivaltaa kokeneiden selviytymisessä. Se koettiin kaikkein tärkeimpänä voimavarojen lähteenä hengellisyyden ja läheisten tuen lisäksi. Yleisimmät väkivallan seuraukset olivat pelko, epävarmuus ja sosiaalisen verkoston pieneneminen. Lisäksi kaikki haastatellut olivat joutuneet muuttamaan väkivallan seurauksena ja useimmat olivat kärsineet merkittäviä taloudellisia vahinkoja. Syyt väkivaltaisesta parisuhteesta lähtemiseen olivat vaihtelevia, mutta kaikki haastateltavat harkitsivat lähtemistä pitkään ennen sen toteuttamista.

Avainsanat: parisuhdeväkivalta, vainoaminen, seuraukset, selviytyminen, voimavarat, vertaistuki

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Program in Social Services

Specialisation:

Author/s: Eeva Link

Title of thesis: Experiences on Surviving an Abusive Relationship: "Somewhere Deep down I Knew What I Needed to do. And that I Would Survive."

Supervisor(s): Päivi Rinne

Year: 2015

Number of pages: 57

Number of appendices: 2

The purpose of this research was to study intimate partner abuse based on experience knowledge. The thesis was done in co-operation with Mobile Crisis Centre. The research was conducted using qualitative research. The research material was collected by conducting thematic interviews on six women who have experienced intimate partner abuse.

The research questions were: Which factors make the person experiencing intimate partner abuse leave the abusive relationship? What consequences does repetitive and severe intimate partner abuse have in different areas of life to the people experiencing it? What means of survival do the abused have? Where do they get resources from?

In addition to the concepts of intimate partner abuse, the theoretic part of the thesis addresses the cycle of domestic violence as well as different ways abusiveness is manifested and explained. Facts about the criminal system's role, stalking and traumatization are included. Finally, surviving abuse, services for abusers and the abused, as well as prevention are discussed. The progression of the research process and results are described in detail.

The importance of peer support in the survival of those who have experienced intimate partner abuse was highlighted in the results. It was seen as the most important resource in addition to spirituality and support of loved ones. The most common consequences of intimate partner violence were fear, uncertainty and the diminishing of one's social circle. All those interviewed were also forced to move because of the abuse, and most had suffered significant financial damage. There were many different reasons for leaving the abusive relationship, but all interviewees had considered leaving for a long time before they actually left.

Keywords: intimate partner abuse, stalking, consequences, survival, resources, peer support

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 VÄKIVALTAISESSA PARISUHTEESSA ELÄMINEN	7
2.1 Keskeisiä käsitteitä	7
2.2 Väkivallan monet muodot.....	8
2.3 Parisuhdeväkivallan taustaa	11
2.4 Väkivallan syklisyys	12
2.5 Parisuhdeväkivallan selitysmalleja.....	13
3 VÄKIVALTAISESTA PARISUHTEESTA IRROTTAUTUMINEN	15
3.1 Väkivallan tunnistaminen ja siihen puuttuminen.....	15
3.2 Milloin on aika lähteä?	16
3.3 Väkivallasta irrottautumisen prosessi	17
3.4 Rikosoikeusjärjestelmä ja parisuhdeväkivalta.....	18
3.5 Vainoaminen.....	19
3.6 Muutokset sosiaalisessa verkostossa	20
3.7 Uhrituminen ja traumatisoituminen.....	21
4 VÄKIVALTAISEN PARISUHTEEN JÄLKEEN	22
4.1 Kriisistä selviytyminen.....	22
4.2 Jälleenrakentaminen.....	23
4.3 Vertaistuki	24
4.4 Väkivaltaa kokeneiden palvelut.....	24
4.5 Apua myös väkivallan tekijöille.....	25
4.6 Ennaltaehkäisy.....	26
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	27
5.1 Kriisikeskus Mobile yhteistyötahona	27
5.2 Tutkimuksen tarkoitus ja kohderyhmä.....	27
5.3 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuskysymykset	28

5.4 Tutkimuksen eteneminen	29
5.5 Eettisyys ja luotettavuus.....	31
6 TUTKIMUSTULOKSET	33
6.1 Haastateltavien taustatiedot ja väkivaltakokemukset	33
6.2 Parisuhteen päättämiseen vaikuttaneet tekijät.....	34
6.3 Väkivaltaisen parisuhteen seuraukset.....	36
6.4 Väkivaltaa kokeneiden selviytyminen ja voimavarat	39
6.5 Palvelukokemuksia ja kehitysehdotuksia	41
6.6 Muita esille tulleita asioita	43
6.7 Mitä olisi voinut vielä kysyä	45
7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	46
8 POHDINTA.....	49
LÄHTEET.....	52
LIITTEET	57

1 JOHDANTO

Joka vuosi noin 20 naista ja viisi miestä kuolee Suomessa nykyisen tai entisen kumppaninsa surmaamana. Parisuhteessa elävistä naisista joka viides on joutunut lähisuhdeväkivallan uhriksi nykyisen parisuhteensa aikana. (Piispa, Heiskanen, Kääriäinen & Sirén 2006, 23.) Kun kyse on näin yleisestä ilmiöstä, onko meissä yhtään sellaista, jota se ei koskettaisi? Tilastojen perusteella on hyvin todennäköistä, että parisuhdeväkivalta koskettaa jokaista jossain vaiheessa elämää, jos ei omakohtaisesti, niin jonkun läheisen kautta.

Tämä opinnäytetyö on kurkistus kuuden väkivaltaisesta parisuhteesta selviytyneen naisen elämään. Mikä sai heidät jättämään väkivaltaisen partnerin? Mitä seurauksia väkivallalla on ollut heidän elämäänsä? Entä mistä he ovat saaneet voimavaroja selviytymiskeinoja elämässään eteenpäin? Sekä naiset että miehet kokevat väkivaltaa parisuhteissaan, mutta koska kaikki tutkimukseen osallistuneet parisuhdeväkivaltaa kokeneet ovat naisia, on työ kirjoitettu pääosin naisen näkökulmasta väkivallan kokijana. Yhteistyötahona toimi Kriisikeskus Mobile.

Parisuhteessa tapahtuva väkivalta voi olla joko avio- tai avoparien välistä tai seurustelukumppaneiden kesken tapahtuvaa. Perheväkivalta on parisuhdeväkivaltaa laajempi käsite, joka kattaa myös esimerkiksi lapsiin kohdistuvan ja sisarusten välisen väkivallan. Lähisuhdeväkivalta on vielä laajempi termi, joka voi tarkoittaa missä tahansa läheisissä suhteissa esimerkiksi ystäväpiirin sisällä tapahtuvaa väkivaltaa. Selvää on, että vanhempien välinen väkivalta vaikuttaa monella tavalla heidän lastensa hyvinvointiin. Tämä työ keskittyy kuitenkin parisuhdeväkivaltaan ja parisuhteessa väkivaltaa kokeneen selviytymiseen.

Vaikka parisuhdeväkivallasta puhutaan yhä enemmän ja siihen on puututtu herkemmin, edelleen suuri osa väkivallasta jää raportoimatta poliisille ja siten tilastojen ulkopuolelle. Se on piilevää rikollisuutta, joka tuhoaa parisuhteita, perheitä ja ystäväpiirejä. Sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaiset tarvitsevat tietoa parisuhdeväkivallan tunnistamiseksi ja siihen puuttumiseksi. Väkivaltaisessa parisuhteessa elävälle muiden samaa kokeneiden tarinoiden kuuleminen voi olla tarvittava sysäys avun hakemiseen, kuten se on ollut monelle tähän tutkimukseen osallistuneelle.

2 VÄKIVALTAISESSA PARISUHTEESSA ELÄMINEN

Tässä kappaleessa käsitellään keskeisiä parisuhdeväkivaltaan liittyviä termejä ja väkivallan eri ilmenemismuotoja. Samalla tutkitaan parisuhdeväkivallalle tyypillisiä piirteitä, selitysmalleja ja väkivaltaan puuttumista. Lisäksi tutustutaan lyhyesti parisuhdeväkivallan historiaan ja pohditaan sitä, kuinka kulttuuri ja ympäristö ovat muovanneet suhtautumistamme väkivaltaisuuteen eri sukupolvien aikana.

Työssä käytetään termejä väkivallan tekijä ja väkivallan kokija. Monissa lähteissä puhutaan väkivallan uhrista. Uhri-termi on ollut perinteisesti käytössä myös rikos-oikeusjärjestelmässä, mutta sitä on yhä enemmän pyritty korvaamaan muilla termeillä. Uhri-sana saattaa luoda leimaavan mielikuvan heikosta, puolustuskyvyttömästä ja kohtaloonsa alistuvasta henkilöstä. Tutkimuksen yhteydessä haastatellut naiset ovat todistaneet olevansa selviytyjiä eivätkä uhreja, joten uhri-sanaa on tarkoituksella vältetty myös teoriaosuudessa.

2.1 Keskeisiä käsitteitä

Parisuhde. Parisuhde tarkoittaa kahden ihmisen välistä seurustelusuhdetta, avotai avioliittoa. Väestöliiton mukaan parisuhde on yksi elämämme tärkeimmistä ihmissuhteista. Jos parisuhde voi hyvin, henkinen hyvinvointimme lisääntyy heijastuen myös lähiympäristöömme. (Parisuhteen lähtökohtia.)

Väkivalta. Maailman terveysjärjestö WHO:n Väkivalta ja terveys maailmassa -raportissa (Krug, E., Dahlberg, L., Mercy, J. A., Zwi, A. & Lozano, R. (2002, 21) väkivalta määritellään seuraavasti:

Väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa tai joka voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen.

Väkivaltaa on myös toisen ihmisen fyysisen, psyykkisen ja/tai sosiaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaaminen, mikä voi tapahtua sanallisesti tai sanattomasti

toisen ihmisen tahtoa, tarpeita ja toiveita hallitsemalla. Tarkoitus on vahingoittaa yksilöä, ympäristöä tai omaisuutta. Väkivaltaa on se, minkä laki on nimennyt väkivallaksi, tai minkä kohde kokee loukkaavaksi tai vahingolliseksi. (Flinck, 2006, 18.)

Parisuhdeväkivalta. Parisuhdeväkivalta tarkoittaa avio- tai avopuolison tai seurustelukumppanin tekemää fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa tai niillä uhkaamista. Se on paljon muutakin kuin lyömistä, potkimista, tönimistä tai kuristamista. Se on myös henkistä väkivaltaa, estämistä, uhkailua, valvontaa ja liiallista kontrollia. Yleensä parisuhdeväkivalta kestää vuosikausia ja pahenee ajan kuluessa. Siihen liittyy vahvasti vallan käyttö toiseen ihmiseen. Parisuhdeväkivalta on lain mukaan rangaistavaa niin kuin muukin väkivalta, mutta viranomaiset voivat puuttua siihen ainoastaan kun se tulee heidän tietoonsa. (Parisuhdeväkivalta.) Parisuhdeväkivaltilastot kertovat nimenomaan ainoastaan poliisin tietoon tulleesta väkivallasta, joten sen voidaan arvioida olevan todellisuudessa paljon yleisempää.

2.2 Väkivallan monet muodot

Nordling ja Toivio (2013, 229) painottavat, että parisuhdeväkivallan seuraukset vaihtelevat väkivallan muodoista ja asteesta riippuen, mutta sen psyykkiset seuraukset ovat aina vakavia. Väkivallan kokija voi tuntea masennusta, epätoivoa ja syyllisyyttä, tai jopa oman itsetunnon ja ihmisarvon romahtamista.

Fyysinen väkivalta. Piispan ym. (2006) tutkimuksen mukaan naisiin kohdistuvan fyysisen väkivallan yleisin muoto on liikkumisen estäminen tai kiinni tarttuminen. Yleisiä väkivallan muotoja olivat lisäksi läimäisy, väkivallalla uhkailu ja seksuaalinen väkivalta. Heiskasen, Kääriäisen, Piispan & Sirenin (2006, 64–65) mukaan yleisimmät parisuhdeväkivallasta aiheutuvat fyysiset vammat ovat mustelmia ja ruhjeita. Vakavat vammat ovat jokseenkin harvinaisia.

Kaitue, Noponen ja Slåen (2007, 28) kertovat, että arvioiden mukaan fyysisiä vammoja saa noin puolet parisuhdeväkivallan uhreista. He tarkentavat, että noin kolmasosa näistä vammoista on lieviä, kuten mustelmia tai haavoja. Parisuhdeväkivaltaan haetaan viranomaisilta apua harvoin, mutta yleensä se tapahtuu vasta uhrin saatua fyysisiä vammoja.

Seksuaalinen väkivalta. Parisuhteessa tapahtuva seksuaalinen väkivalta on tavallisempaa kuin tuntemattoman tekijän tekemä. Seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö on aina rikos, vaikka tekijänä olisi väkivaltaa kokeneen puoliso tai muu läheinen henkilö. Kun seksuaalista väkivaltaa, pakottamista ja hyväksikäyttöä tapahtuu parisuhteessa, on kyse vääristyneestä vallankäytöstä ja alistamisesta, ei seksistä. Eron määrittäminen voi olla ongelmallista. Useimmiten seksuaalisen väkivallan kokija on nainen. (Seksuaalinen väkivalta.)

Seksuaalisuuden, rakkauden ja väkivallan sekoittaminen on toimiva tapa puolustella väkivaltaa. Seksuaalista parisuhdeväkivaltaa saatetaan pitää luonnollisena mustasukkaisten tunteiden ylilyöntinä. (Husso 2003, 121.) Seksuaalinen väkivalta voi vakavimmillaan vaikuttaa koko uhrin elämään kuten työkykyyn, mielenterveyteen, seksuaalisuuteen, parisuhteeseen, vanhemmuuteen ja elämänhallintaan. Seksuaalisen väkivallan kohteeksi voi joutua kuka tahansa. Väkivallan kokija kantaa lähes aina syyllisyyttä ja häpeää tapahtuneesta, vaikka ne kuuluisivat pelkästään tekoon syyllistyneelle. (Seksuaalinen väkivalta.)

Henkinen väkivalta on kenties parisuhdeväkivallan yleisin muoto. Se voi olla esimerkiksi alistamista, huutamista, häirintää, kiroilua, kontrollointia, nimittelyä, nöyryyttämistä, painostamista, pelottelua, pilkkaamista, syyttelyä, uhkailua sekä vähättelyä. Usein henkinen väkivalta edeltää fyysistä väkivaltaa. Naiset kokevat henkisen väkivallan ja sillä uhkaamisen väkivallan vakavimmaksi muodoksi. Fyysiset ruhjeet ja mustelmat paranevat, mutta henkinen väkivalta traumatisoi ja jättää arven väkivallan kokijan sieluun. (Marttala 2011, 46–47.)

Väkivallan tekijä ajattelee usein, että hänellä on oikeus kontrolloida puolisonsa tulemisia ja menemisiä, kenen kanssa tämä on tekemisissä sekä kuinka hän puukeutuu. Hänen mielestään väkivallan kokijan pitäisi olla kiitollinen siitä, jos saa joskus enemmän vapautta tekijältä. Joskus kontrollointi tapahtuu vaivihkaa painostamalla. Väkivallan tekijä voi esimerkiksi toistuvasti kommentoida negatiivisesti jostain kokijan ystävästä saaden tämän lopulta lakkaamaan tapaamasta kyseistä ystävää säästyäkseen hankaluuksilta. (Bancroft 2002, 52–53.) Henkisen väkivallan tarkoituksena on murskata väkivallan kokijan itseluottamus ja usko omaan ajattelu- ja tunnekykyyn (Perttu, Mononen-Mikkilä, Rauhala ja Särkkälä 1999, 10).

Hengellinen tai uskonnollinen väkivalta on henkistä väkivaltaa, johon liittyy uskonnollinen ulottuvuus. Esimerkiksi pelottelu, painostaminen, syyllistäminen ja pakkokäännittäminen ovat hengellistä väkivaltaa, kun tekijä käyttää uskonnollista sanastoa. Uskonnollisen yhteisön jäseniä saatetaan eristää tai heidän elämäänsä kontrolloida tarkkaan. Hengellisen väkivallan tekijänä on yksilö ja väkivallan väliinäänä uskonto, mutta uskonnollisen yhteisön vastuuta ei pidä väheksyä, sillä se oppeineen mahdollistaa väkivallan. (Villa, 2013.)

Hengellisestä väkivallasta kärsivistä suuri osa ei tiedosta minkään olevan pielessä. He pitävät kontrollointia uskonnolliseen yhteisöön kuuluvana piirteenä ja omaa uskonnollista yhteisöään ihanteellisena, vaikka saattavatkin tunnistaa kontrolloinnin aiheuttamia ongelmia muissa uskonnollisissa yhteisöissä. Melko varma merkki uskonnollisesta väkivallasta on se, ettei henkilö pysty sanomaan mitään kriittistä omasta hengellisestä yhteisöstään, sen opeista tai johtohenkilöistä. (Ruoho 2013, 297–299.)

Sosiaalinen väkivalta voi olla esimerkiksi sosiaalisen eristämisen uhkaa, yhteydenpidon rajoittamista ystäviin ja sukulaisiin tai vapaan liikkumisen kontrollointia. (Sosiaalinen väkivalta). Sosiaalisten suhteiden kontrollointi liittyy henkiseen väkivaltaan. Tekijän negatiiviset asenteet väkivallan kokijan läheisiin vaikuttavat usein niin, että heitä nähdään yhä harvemmin, ja kokijan välit läheisiin huononevat tai katkeavat kokonaan. Kokijan kodin ulkopuolella liikkumisen kontrollointi vaikuttaa myös hänen sosiaalisiin suhteisiinsa. Tekijä saattaa jopa vaatia yksityiskohtaisia tilityksiä kokijalta siitä, missä hän on käynyt ja kenen kanssa jutellut. (Marttala 2011, 47.)

Taloudellinen väkivalta on yleinen parisuhdeväkivallan muoto, ja siihen kuuluu esimerkiksi uhrin työssäkäynnin estäminen tai sen vaikeuttaminen. Tavoitteena on eristää väkivallan kokija ulkomaailmasta, lisätä hänen riippuvuuttaan tekijään ja korottaa avunhakemisen kynnyksiä. Tämä on erityisen helppoa, jos väkivallan kokija hoitaa lapsia kotona ja on näin ollen riippuvainen puolison tuloista. (Kaitue ym. 2007, 15.) Taloudellista väkivaltaa harjoittava puoliso saattaa esimerkiksi päättää yksin hankinnoista tai käyttää luvatta puolisonsa rahaa ja omaisuutta. Tavallista on myös pakottaminen omien ennen avioliittoa hankittujen rahojen käyttämiseen yhteisiin suuriin hankintoihin tai esimerkiksi toisen yrityslainojen takaamiseen, jotka

sitten jäävät avioerossa kokonaan taloudellisen väkivallan kohteen maksettaviksi. (Marttala 2011, 49–50.)

2.3 Parisuhdeväkivallan taustaa

Parisuhdeväkivalta oli hyväksyttyä sosiaalisesti ja lain edessä lähes 2000-luvulle saakka. Naisten odotettiin kärsivän hiljaisuudessa. Feministit ja naisten vapautusliikkeet saivat pitkään osakseen rankkaa kritiikkiä väkivaltakysymysten esille nostamisesta, mutta ovat viime vuosikymmeninä onnistuneet tuomaan asian julkisuuteen ja poliittisten päättäjien asialistoille. (Harne & Radford, 2008, 1)

Jokinen (2000, 14–18) selvittää, että historiaa tarkasteltaessa voi huomata väkivaltaa ilmenneen jossain määrin kaikissa ihmisryhmissä kaikkina aikoina. Vaikuttaa siltä, että väkivalta kuuluu ihmisten tapaan olla yhdessä. Pieniä määriä kulttuureja on ollut, joissa väkivalta on lähes tuntematon ilmiö. Ne kulttuurin piirteet, joita voidaan käyttää oikeuttamaan suoraa tai rakenteellista väkivaltaa ovat kulttuurista väkivaltaa. Esimerkiksi uskontoihin, taiteisiin ja tieteisiin sisältyy näitä elementtejä. Poikien väkivaltainen nujakointi kuitataan usein toteamalla ”pojat on poikia”. Sanoita ei oikeuta poikien tappeluun, mutta lieventää sitä ja liittää väkivallan poikana olemiseen.

Koulutustasolla tai yhteiskunnallisella asemalla ei ole merkitystä, vaan väkivaltaa esiintyy kaikissa yhteiskuntaluokissa. Patriarkaalinen näkemys perheestä ja parisuhteesta lisää väkivallan riskiä. Parisuhdeväkivalta voidaan kokea oikeutettuna johtajuuden varmistamisen keinona silloin, kun perheessä on tiukat sukupuoliroolit. (Perttu ym. 1999, 19–20.)

Naisiin kohdistuva väkivalta on yksi vakavimpia uhkia tasa-arvon saavuttamisessa (Puhakainen-Mattila 2008, 44). Eriyisen haavoittuvaisia väkivallalle ovat maahanmuuttajanaiset sekä sukupuolensa että vähemmistöasemansa vuoksi. He eivät välttämättä ole tietoisia omista oikeuksistaan tai tarjolla olevista väkivaltaa kokeneita auttavista palveluista. (Puhakainen-Mattila 2008, 54–55.)

2.4 Väkivallan syklisyys

Väkivaltaisissa parisuhteissa on havaittavissa niin sanottu syklisyys, eli väkivallan ja hyvien aikojen vaihtelujaksot. Väkipaltaepisodeja seuraa lähes poikkeuksetta anteeksipyytely ja yritys hyvittää väkivallanteko. Tämä saa kokijan antamaan tekijälle uuden mahdollisuuden ja toivomaan muutosta. Kierre voi jatkua vuosia. (Lindqvist 2009, 128–129.) Psykologi Lenore Walker keksi väkivallan syklisyysteorian jo vuonna 1979, jota on sittemmin hieman mukailtu. Sen mukaan tyypillisesti väkivaltaisissa parisuhteissa toistuu kolme vaihetta, kasvavan jännityksen vaihe, väkivaltainen vaihe ja kuherruskuukausivaihe.

Kasvavan jännityksen vaiheessa pari saattaa riitaantua arjen asioista. Mukana riitelystä voi olla esimerkiksi nimittelyä. Väkivallan kokija saattaa yrittää rauhoittaa tilannetta miellyttämällä tekijää tai antamalla hänelle periksi välttääkseen pahoinpitelyn. Väkivaltaisessa vaiheessa alkaa fyysinen väkivalta. Sen laukaisee yleensä jokin ulkopuolinen tapahtuma tai väkivallan tekijän tunnetila, mutta ei kokijan käytös. Väkipaltta seuraa kuherruskuukausivaihe, jonka aikana tekijä joko häpeää ja katuu käytöstään tai vähättelee sitä ja syyttää kokijaa kaikesta. Hän saattaa yrittää vakuuttaa kokijan siitä, ettei ole enää koskaan väkivaltainen pyytelemällä anteeksi ja antamalla lahjoja. Tämä vahvistaa kumppaneiden sidettä luultavasti vakuuttaen väkivallan kohteen siitä, ettei hänen tarvitse lähteä suhteesta. (The Cycle of Domestic Violence 2015.)

Mitä kauemmin väkivaltainen parisuhde kestää, sen lyhyemmiksi ja harvemmiksi hyvät kaudet yleensä tulevat. Monet naiset ovat kertoneet voivansa aistia puolisonsa mielialoista milloin väkivaltaa on tulossa. Mahdollista on sekin, etteivät väkivaltaiset purkaukset noudata mitään kaavaa, eikä koskaan voi tietää, mitä seuraavaksi tapahtuu. (Bancroft 2002, 147–150.) Hyvien ja huonojen aikojen syklisyys voi saada väkivallan kokijan tuntemaan välinsä läheisiksi puolisoonsa silloin, kun tämä on vihdoin kiltti ja rakastava, ja että väkivalta on heidän yhteinen kokemuksensa, jota he yhdessä pakenevat (Bancroft 2002, 221).

2.5 Parisuhdeväkivallan selitysmalleja

Eri tieteenalat selittävät parisuhdeväkivaltaa eri tavoin, jotka ovat usein ristiriidassa keskenään. Jotkut selittävät väkivallan käyttöä miesten suuremmalla testosteronipitoisuudella, mutta tämä ei selitä sitä, miksi suurin osa miehistä ei ole väkivaltaisista. (Niemi-Kiesiläinen 2004, 48.)

Alkoholi. Sosiaali- ja terveysministeriön selvitysten (2007, 19) mukaan alkoholin käyttö lisää väkivallan riskiä. Riski kasvaa sitä mukaa, mitä enemmän alkoholia nautitaan. Suomessa noin kaksi kolmesta väkivallan tekijästä on tekohetkellä humaltunut. Humalahakuinen juominen lisää myös riskiä joutua väkivallan kohteeksi.

Parisuhdeväkivallan ja sen tekijän alkoholin käytön välillä on yhteys. Silti tutkimusten mukaan huomattava osa tekijöistä ei käytä alkoholia. Mahdollista on sekin, että väkivalta johtaa juomiseen eikä päinvastoin. Tavallista on, että vastuuta omasta väkivaltaisesta käyttäytymisestä vähätellään alkoholin varjolla, tai se kielletään kokonaan. (Niemi-Kiesiläinen 2004, 49–50.)

Mielenterveysongelmat ja narsismi. Siukolan (2014, 25) mukaan mielen-terveysongelmat voivat kytkeytyä monella tapaa lähisuhdeväkivaltaan. Edes vakava mielen-terveyshäiriö ei kuitenkaan yksinään selitä väkivaltaa, vaikka voi vaikuttaa siihen. Myllärniemi (2006, 17) selittää narsismilla viitattavan psyykkisten häiriöiden yhteydessä tapahtuvaan taantumaa, jossa lapsen koko kokemusmaailma keskittyy häneen itseensä. Termillä tarkoitetaan myös ihmisen taipumusta keskittyä itseen toisten kustannuksella. Jotkut narsistit ovat riippuvaisia ja epäitsenäisiä, ja etsivät toista heitä täydentävää ihmistä, johon he voivat tukeutua (Myllärniemi 2006, 118).

Lapsuuden traumat. Palokari (2009, 63–65) kertoo, että väkivaltainen käyttäytyminen on oire käsittelemättömästä traumasta. Lapsuuden traumat estävät tunteiden säätelytason kehittymistä, mistä seuraa tunnelukkoja, sekä puutteita kielellisissä ja kognitiivisissa taidoissa. Väkivaltaiselta ihmiseltä puuttuu keinot sietää ja säädellä negatiivisia tunteita. Tavallisesti tämä kyvyttömyys ja tunnelukot siirtyvät sukupolvelta toiselle, kun lapsi ei voi oppia välttämättömiä tunteiden hallintataitoja väkivaltaiselta vanhemmaltaan. Jäppisen (2006, 58) tutkimuksen mukaan syyt

löytyvät usein väkivallantekijän lapsuuden traumatisoivista kokemuksista ja mallioppimisesta.

Sukupolvien kierre. Huomattavan suurella osalla parisuhdeväkivaltaa kokeneista naisista on väkivaltakokemuksia jo lapsuudenkodista. Vaikka lapsuuden väkivaltakokemukset eivät takaa väkivaltaiseen parisuhteeseen joutumista aikuisiällä, ne lisäävät sen riskiä huomattavasti. Perheväkivaltaa käyttävistä miehistä noin 40 prosenttia tulee itse väkivaltaisesta lapsuudenkodista. Merkittävä osa ei kuitenkaan käytä väkivaltaa, eikä siis voida vetää suoraa syy-yhteyttä väkivaltakokemusten ja väkivallan käytön välille. (Huhtalo ym. 2003, 11)

Muita tekijöitä. Flinck (2008) näkee parisuhteeseen asetettuihin toiveisiin pettymisen, suhteen solmimisen väärät motiivit, sekä perheen siirtymävaiheet, kuten lasten syntymän, mahdollisina parisuhdeväkivaltaan johtavina tekijöinä. Lisäksi huono itsetunto sekä minäkuvan tai seksuaali-identiteetin ongelmat saattavat aiheuttaa negatiivisten tunteiden purkamista kumppaniin väkivallan keinoin. Varhaisilla vuorovaikutuskokemuksilla on suuri merkitys myöhemmin elämässä. Jos lapsuuden kiintymyssuhteet ovat olleet epävarmat ja ihminen ei ole oppinut käsittelemään tunteita terveellä tavalla, voi se johtaa väkivaltaisuuteen myöhemmin elämässä.

3 VÄKIVALTAISESTA PARISUHTEESTA IRROTTAUTUMINEN

Tässä kappaleessa tutkitaan väkivaltaisesta parisuhteesta lähtemistä ja irrottautumista ja sitä, miksi se on niin vaikeaa. Loppuuko väkivalta, kun suhde loppuu? Mitä on vainoaminen? Kuinka rikosoikeusjärjestelmä voi auttaa väkivaltaisesta suhteesta lähtevää? Tässä yhteydessä käsitellään myös väkivaltaa kokeneen traumatisoitumista ja väkivallan vaikutuksia muihin ihmissuhteisiin sekä sosiaaliseen verkostoon.

3.1 Väkivallan tunnistaminen ja siihen puuttuminen

Bancroft (2002, 123) selittää, että huutamista, nimittelyä, keskeyttämistä ja itsestä käytöstä esiintyy joskus suurimmassa osassa parisuhteita. Väkivaltaisessa parisuhteessa nämä ovat osa toistuvaa kaavaa, joka aiheuttaa pahaa oloa väkivallan kokijassa. Väkivallassa on kyse vallasta ja valta-aseman hyväksikäytöstä toisen ihmisen kontrolloimiseksi. Siukola (2014, 15) kertoo, että erilainen parisuhdeväkivalta vaatii erilaisia ratkaisuja, ja siksi on tärkeää arvioida esimerkiksi turvallisuusriskeihin viittaavia piirteitä.

Parisuhteessa tapahtuva väkivalta on monien instituutioiden päivittäisen työn piiriin kuuluva asia, ja yhä enemmän yhteiskunnallisen keskustelun aihe siitä huolimatta, että sitä on pitkään pidetty salattuna ja yksityisenä asiana (Keskinen 2005, 92). Myös sosionomi kohtaa työssään usein väkivallan kokijoita ja tekijöitä. Parisuhdeväkivallan yleisyyden vuoksi ei voida olettaa, että sitä esiintyisi vain jonkin tietyn sosiaalialan sektorin asiakkaiden keskuudessa.

Parisuhdeväkivaltaan puuttuminen ei ole itsestään selvää, vaikka se tulisi ammattilaisen tietoon. Jotkut työntekijät pitävät perheväkivaltaa ongelmana, joka kuuluu oman ammatillisen roolin ja työnkuvan ulkopuolelle. Monet ovat epävarmoja mitä tehdä ja pelkäävät, että puuttuminen aiheuttaa enemmän vaurioita kuin hyötyä. Työntekijöillä ei välttämättä ole tarvittavia toimintamalleja, osaamista ja työyhteisön tukea puuttua parisuhdeväkivaltaepäilyihin. Joillakin työntekijöillä voi olla lähipiirissä väkivaltaa ja osalla myös voimakkaita asenteita väkivaltaa käyttäneitä tai pitkään väkivaltaisessa suhteessa eläneitä henkilöitä kohtaan. (Pernaa 2014.)

Asiakas saattaa kokea puuttumisen yksityisyyden loukkaamisena, perheen sisäisenä asiana ja ajatella, että perheen sisäinen väkivalta ei ole rikos niin kuin esimerkiksi katuväkivalta. Kun väkivalta otetaan puheeksi kaikkien asiakkaiden kanssa, kysyminen on tasapuolista ja työntekijät tottuvat asiasta keskusteluun. Väki-valtatilanteen epäilyyn puututaan samalla tavalla kuin moniin muihinkin ihmisen elämään liittyviin ongelmiin. Kuuntelemalla ja uskomalla asiakasta, ilmaisemalla huolta ja kertomalla saatavilla olevasta avusta motivoidaan asiakasta ottamaan sitä vastaan. (Pernaa 2014.)

Ruohonen (2006, 145) painottaa, että kaikilla on oikeus väkivallattomaan elämään. Asenteita ja toimintatapoja on muutettava ja väkivalta nähtävä sekä ihmisoikeuskysymyksenä että sosiaali- ja terveystaloudellisen ja talouspoliittisena ongelmana. Avun hakemisen kynnyksellä madaltuu sitä mukaa, kun väkivallasta puhutaan avoimesti yhteiskunnassa.

3.2 Milloin on aika lähteä?

Miksi väkivallan kokija ei lähte? Tämä kysymys esitetään usein parisuhdeväkivallasta puhuttaessa. Suurimpia syitä jäämiselle on pelko väkivallan tekijää kohtaan. Väkivalta ei välttämättä lopu lähtemisestä huolimatta, vaan tekijä voi kostaa. Kokijaa voi myös pelottaa taloudellinen selviäminen ja lasten kasvattaminen yksin. (Lindqvist 2009, 128–129.)

Abrahams (2010, 24) selvittää, että monimutkaiset ja keskenään ristiriidassa olevat tekijät tekevät väkivaltaisesta parisuhteesta lähtemisen äärimmäisen vaikeaksi. Väkivallan kokijat saattavat tuntea väkivallan tekijää kohtaan rakkautta, pelkoa ja vihaa samanaikaisesti. Heidän itsevarmuutensa ja kykynsä toimia itsenäisesti on murentunut väkivallan seurauksena. Lähteäkseen väkivaltaisesta parisuhteesta, väkivallan kokijoiden pitäisi lähteä kodistaan ja menettää kontakti jäljellä olevaan sosiaaliseen verkostoon sekä puolison mahdollinen taloudellinen tuki.

Väkivaltaisesta parisuhteesta lähteminen voi vaatia useita yrityksiä. Monet väkivallan kokijat ovat lähteneet esimerkiksi riidan jälkeen, mutta palanneet myöhemmin takaisin syystä tai toisesta. Erotilanteisiin liittyy huomattavasti korkeampi

väkivallan riski. Tappouhkaukset ovat yleisiä erotessa, eikä niiden toteuttaminenkaan ole epätavallista. Väkivaltaa kokeneella voi lisäksi olla huonoja kokemuksia viranomaisista, joiden perusteella hän ei usko saavansa tarvitsemaansa apua. Väkivallasta on voinut seurata mielenterveys- tai päihdeongelmia, joiden seurauksena häntä ei otettaisi täysin tosissaan. (Niemi-Kiesiläinen, 2004, 42–44.) Voi olla, ettei väkivallan kokijalla ole muuta vaihtoehtoa kuin jäädä väkivaltaiseen suhteeseen (Lindqvist 2009, 129).

Väkivaltaisen kumppanin jättäminen tapahtuu usein vasta pakon edessä silloin, kun muuta vaihtoehtoa ei enää ole ja parisuhteeseen jääminen on hengenvaarallista. Samalla väkivallan kokija voi pelätä, että eroaikeiden tullessa esille mies tappaa koko perheen. Väkivallan kokijat joutuvat näin punnitsemaan erilaisien riskien välillä. (Husso, 2003, 164–166.)

3.3 Väkivallasta irrottautumisen prosessi

Koskelainen (2001, 53) on kuvannut parisuhdeväkivallasta irrottautumista ja selviytymistä kahdeksanvaiheisena prosessina. Työskenneltyään 45 parisuhdeväkivaltaa kokeneen naisen kanssa Koskelainen havaitsi samantapaisten vaiheiden toistuvan naisten kertomuksissa. Prosessi etenee kuitenkin yksilöllisesti, eivätkä eri vaiheet toistu välttämättä kronologisesti. Prosessin vaiheet ovat valmisteleva vaihe, havahtuminen, etääntyminen, häilyminen, tunnustaminen, surutyö, työskentely ja uuden rakentaminen.

Valmistelevassa vaiheessa parisuhteeseen on ilmennyt huolestuttavia, väkivaltaa ennakoivia merkkejä, jotka väkivallan kokija on ehkä huomannut vasta otettuaan etäisyyttä kumppaniinsa. *Havahtuminen* on hetki, kun väkivallan kokija ymmärtää esimerkiksi väkivallan raaistuttua, että tilanteen on muututtava. *Etääntyminen* on välttämätöntä väkivallan kierteen katkaisemiseksi. Turvakotiin meneminen tai kotoa pois lähteminen ovat esimerkkejä etääntymisestä. *Häilyminen* on väkivaltaisesta suhteesta lähtemisen epäröintiä. Väkivallan kokija saattaa ottaa kumppaninsa välillä takaisin, ja taas lähteä. (Koskelainen 2001, 54–55.)

Tunnustaminen kuvaa sitä, kun väkivallan kokija tarkastelee omaa elämäänsä rehellisesti ja myöntää joutuneensa väkivallan kohteeksi. *Surutyö* kuuluu myös väkivaltaisten parisuhteiden päättämiseen, koska niissäkin on ollut positiivisia asioita ja välittämistä. *Työskentely* on väkivaltakokemusten työstämistä esimerkiksi turvakodissa, ja tarpeen mukaan sen jälkeen, kun haavoittavat kokemukset nousevat uudelleen pintaan. *Uuden rakentaminen* on oman elämän asioista päättämistä ja omien rajojen uudelleen määrittelyä. (Koskelainen 2001, 56–57.)

3.4 Rikosoikeusjärjestelmä ja parisuhdeväkivalta

Rikosoikeusjärjestelmä on joukko hallitusten perustamia tahoja ja toimia, joiden tarkoituksena on rikollisuuden kontrollointi ja rangaistusten langettaminen lain rikokijille (The Criminal Justice System 2008). Rikosoikeusjärjestelmällä on tärkeä tehtävä parisuhdeväkivallan ehkäisyssä. Kuitenkin vain osa väkivaltaa kokeneista toivoo tekijää rangaistavan, ja osa epäilee rangaistusten tehokkuutta. Poliisi pystyy puuttumaan väkivaltaan herkemmin, jos heidän rekistereissään on jo merkintä aiemmista pidätyksistä tai lähestymiskiellosta. Tekijän pidättäminen voi antaa väkivallan kohteelle tarvittavan aikalisän ja rauhan pohtia tulevaisuutta. (Niemi-Kiesiläinen & Kainulainen 2006, 115.)

Parisuhdeväkivaltaa kokenut voi hakea lähestymiskielloa joko poliisilta tai kärjäoikeudelta. Perusteita lähestymiskiellon saamiselle on henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuva rikos tai sellaisen rikoksen uhka. (Lähestymiskiello.) Perheen sisäisessä lähestymiskiellossa edellytetään, että kieltoon määrättävä tulisi todennäköisesti tekemään kiellolla suojattavan henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen. Perheen sisäinen lähestymiskiello voidaan määrätä enintään kolmeksi kuukaudeksi ja uudistettaessa se voidaan määrätä jälleen enintään kolmeksi kuukaudeksi. Lähestymiskiellon rikkomisesta tulee heti ilmoittaa poliisille. Kyseessä on virallisen syytteen alainen rikos, josta seuraa sakkorangaistus tai enintään yksi vuosi vankeutta. (Lähestymiskiello.)

Lähestymiskiellon hankkiminen ei tietenkään takaa väkivallan kokijan turvallisuutta. Väkivaltainen entinen kumppani voi olla täysin piittaamaton kiellosta ja jatkaa kokijan seuraamista, tarkkailua, ahdistelua ja väkivaltaa. Kokijalta vaaditaan

rohkeutta ja päättäväisyyttä raportoida kaikki rikkomukset poliisille. Jos kokija ei raportoikaan poliisille lähestymiskiellon rikkomista, vaan antaa tekijälle anteeksi, on tekijällä mahdollisuus kostaa.

Niemi-Kiesiläisen (2004, 375) mukaan pahoinpitelyjen rangaistukset ovat melko lieviä niiden kohteelle aiheutuneisiin fyysisiin ja psyykkisiin seurauksiin nähden. Lievästä pahoinpitelystä annetaan harvoin mitään rangaistusta, ja tavallisesta pahoinpitelystä seuraa yleensä vain sakkorangaistus. Törkeästä pahoinpitelystä rangaistaan tuntuvammin, mutta harvoin muutaman vuoden vankeusrangaistusta kovemmin, vaikka mahdollinen enimmäisrangaistus on kymmenen vuotta vankeutta. Pahoinpitelyjen rangaistuksia annettaessa pitäisi kiinnittää huomiota erityisesti siihen, miten törkeästä teosta on kysymys ja kuinka todennäköisesti tekijä uusii tekonsa.

Väänänen (2011, 118–119) korostaa, että rikosoikeudelliset prosessit kestävät kuukausista jopa vuosiin. Väkivallan kokija tarvitsee tukea joutuessaan oikeuteen kertaamaan väkivaltaisia tapahtumia. Hän saattaa jännittää tekijän kohtaamista ja pelätä, ettei häntä kuunnella tai uskota. Henkinen irtautuminen väkivallan tekijästä tapahtuu yleensä vasta, kun asia on käsitelty loppuun oikeudessa ja tuomio määrätty.

3.5 Vainoaminen

Joissakin tapauksissa parisuhdeväkivalta loppuu viranomaisten väliintuloon ja joissakin ei (Niemi-Kiesiläinen, 2004, 127). Vuoden 2014 alusta on tullut voimaan uusi rikoslakiin lisätty rangaistussäännös, joka kieltää vainoamisen. Vainoamisella tarkoitetaan toistuvaa uhkailua, seuraamista, tarkkailua, yhteyden ottamista niin, että se aiheuttaa vainotussa pelkoa tai ahdistusta. (Vainoamisesta tuli rangaistavaa 2014.)

Lain tultua voimaan vainoamisesta tehtyjen rikosilmoitusten määrä on yllättänyt vainottujen parissa työskentelevät. Ensimmäisen puolen vuoden aikana vainoamisesta tehtiin 355 rikosilmoitusta, kun lain valmisteluvaiheessa poliisi oli arvioinut, että vuosittainen määrä olisi noin 250–300. (Vainoamisesta tehty jo satoja rikos-

ilmoituksia 2014.) Kumpuniemi (2012, 71) selvittää tutkimuksessaan, että vainoajan väkivallan kohteena on pääsääntöisesti pitkäaikainen kumppani, eikä lyhyiden suhteiden kohdalla juuri esiinny vainoamista.

Tasalan (2014, 20) mukaan vainoamisen motiivi on yleensä pyrkimys takaisin parisuhteeseen. Yli puolet vainoamisen kohteeksi joutuneista kärsii traumaperäisen stressin oireista. Lisäksi vainottuja vaivaavat krooniset univaikeudet ja epäluuloisuus. Vainon kohteelle voi kertyä korkeitakin kustannuksia terapiasta ja erilaisten turvalaitteiden hankinnoista. Keskinen (2005, 367) toteaa väitöskirjassaan, että suuri osa parisuhdeväkivallasta tapahtuu avo- tai avioeron jälkeen ja tämä tulisi huomioida väkivaltatyön kehittämisessä.

3.6 Muutokset sosiaalisessa verkostossa

Elintila liittyy oman elämän hallintaan. Sillä tarkoitetaan kykyä mennä, tulla ja ajatella oman mielensä mukaan. Väkivallan kokijan elintila kapenee väkivaltaisen puolison mustasukkaisuuden ja vallankäytön seurauksena, koska lisäiskuja välttääkseen hän joutuu mukautumaan puolisonsa tahtoon. Väkivallan tekijä kokee esimerkiksi puolisonsa harrastukset ja ystävät uhkaavina, koska ne ovat hänen hallintansa ulkopuolella. (Huhtalo, Kuhanen & Pyykkö, 2003, 18–19.) Mehtolan (2006, 94) mukaan monet parisuhdeväkivaltaa kokeneet naiset kokevat sosiaalista eristäytyneisyyttä ja voimattomuutta irrottautua väkivaltaisesta suhteesta yksin.

Lindqvist (2009, 123–125) kertoo, että parisuhteessa väkivallan kohteeksi joutuneet kokevat häpeää ja syyllisyyttä. He häpeävät miehensä väkivaltaista käytöstä sekä sitä, etteivät pysty katkaisemaan väkivallan kierrettä. Usein väkivallan kokija alkaa vähitellen uskoa olevansa sitä mitä tekijä sanoo, esimerkiksi vähä-älyinen tai ruma. Hänen itsetuntonsa murenee, todellisuudentajunsa hämärtyy ja hän saattaa tuntea väkivallan jopa oikeutetuksi.

Mehtolan (2006, 94–95) mukaan väkivalta koetaan epäonnistumisena, mikä saa yksilön kätkeytymään toisten katseilta salaisuuden varjelemiseksi. Väkivallan tekijä pyrkii usein eristämään puolison tämän ystäväistä ja sukulaisista. Näin väkivalta

tuhoaa sosiaaliset verkostot. Tyypillisesti osa verkostosta asettuu sukulaissuhteen mukaan tekijän, osa kokijan puolelle.

3.7 Uhriutumisen ja traumatisoituminen

Lehtosen ja Pertun (1999, 62–63) mukaan väkivaltaa kokenut tuntee itsensä eristetyksi ja voimattomaksi. Hän saattaa kieltää väkivallan vakavuuden ja sen aiheuttamat tunteet itseltään. Tätä kutsutaan uhriutumiseksi. Reinikaisen (2014, 15) teoksessa uhriutuminen tarkoittaa henkisen kasvun karikkoa tai johonkin kokeemukseen tai tapahtumaan juuttumista niin, että sen huomaa aika ajoin ihmisen puheissa ja asenteissa.

Äkilliseen ja vakavaan väkivaltaan voi liittyä traumareaktioita, joista selviytyminen vaatii terapiaa. Kun trauman aiheuttamat oireet kuten painajaiset, ahdistuneisuus ja somaattiset oireet pitkittyvät, kutsutaan sitä traumaperäiseksi stressiksi. (Lindqvist 2009, 125–126). Traumaperäinen stressi on pitkäaikainen mielenterveyden häiriö, jossa väkivaltaa kokenut kokee kauhuja uudelleen vielä vuosienkin päästä niiden loppumisesta. Hoitona on psykoterapia. (Nordling ja Toivio, 2013, 174.)

Pysyvän traumatisoitumisen riski on sitä suurempi, mitä pidempään väkivalta jatkuu (Nordling ja Toivio, 2013, 229). Toistuvana traumatisoivana tekijänä parisuhdeväkivalta voi aiheuttaa pysyviä persoonallisuuden muutoksia. (Pohjoisvirta 2012, 11). Bancroft (2002, 220) kertoo, että toisinaan väkivallan kokija voi tulla henkisesti riippuvaiseksi väkivallan tekijästä. Minäkuvan kimppuun hyökkääminen, elämän saavutusten vähättely, muiden sosiaalisten suhteiden sabotointi ja väkivaltaepisodien psyykkiset vaikutukset voivat aiheuttaa sen, että väkivallan kokija tarvitsee tekijää yhä enemmän.

4 VÄKIVALTAISEN PARISUHTEEN JÄLKEEN

Tässä kappaleessa syvennytään tarkastelemaan elämää väkivaltaisen parisuhteen jälkeen. Kuinka väkivaltaa kokeneen elämä muuttuu ja mitä vaaditaan, jotta traumaattiset kokemukset voi jättää taakse niin, etteivät ne haittaa arkielämää? Mitkä asiat auttavat uuden elämän rakentamisessa ja miten väkivallan tekijä voi saada apua?

4.1 Kriisistä selviytyminen

Väkivaltaa kokeneen selviytyminen edellyttää väkivaltaisesta suhteesta irtautumista ja väkivallan sekä sen aiheuttamien oireiden loppumista. Selviytymiseen kuuluu kokijan turvallisuuden tunteen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääntyminen. Läheisten tuki ei yleensä riitä, vaan väkivaltaa kokeneet tarvitsevat pitkäkestoista terapeutista ammattiapua. Väkivaltakokemusten työstämistä ei kuitenkaan kannata aloittaa ennen kuin kriisivaihe on ohi (Väänänen 2011, 109–113).

Lähes kaksikymmentä vuotta kriisi- ja traumatyötä tehnyt Palosaari (2007, 40) kertoo kriisiterapiassa olevan henkilön läheisten joskus kommentoivan, että vanhoja ei saa kaivella ja haavoja repiä auki, vaan on katsottava eteenpäin. Hän kuitenkin korostaa, että asiallisessa kriisityössä haavoja ei pelkästään avata, vaan ne pyritään käsittelemään niin, että niistä tulee vaarattomia. Palosaaren (2007, 120) mukaan traumareaktiot etenevät joskus omalla painollaan, mutta usein niille syntyy esteitä. Arjen vaatimukset tai tunteiden tukahduttaminen voivat estää toipumisprosessia.

Parhaat selviytymiskeinot syntyvät usein yhteydestä omiin voimavaroihin. Omien tarpeiden ja tunteiden huomiointi sekä myönteisiin asioihin keskittyminen vievät vähitellen eteenpäin kriisistä. (Munnukka-Dahlqvist 1997, 40–42.) Palosaari (2007, 137) korostaa, että kovia kokeneet kertovat yleensä puhumisen ja kuuntelun autaneen heitä toipumisessa eniten. Sanoilla jäsennetään, haetaan ymmärrystä ja saadaan ote kokemuksiin.

Myös Munnukka-Dahlqvist (1997, 40) pitää puhumista tärkeänä, koska se auttaa hyväksymään kipeät kokemukset. Lisäksi kirjoittaminen, musiikki, piirtäminen tai tanssi voi auttaa traumaattisen tapahtuman käsittelyssä. Vaikka trauman pois-sulkeminen mielestä johtaa vain ongelmiin, kannattaa sen käsittelyssä edetä itselle luonnollista tahtia. Trauman unohtaminen väliaikaisesti voi vahvistaa voimavaroja.

4.2 Jälleenrakentaminen

Anderson, Renner & Danis (2012) ovat tutkineet väkivaltaa kokeneiden naisten selviytymistä. Tutkimukseen osallistuneet naiset olivat kärsineet toistuvista traumaoireista ja vainoamisesta, jotka aiheuttivat vaikeuksia keskittyä, tehdä päätöksiä ja sietää negatiivisia tunteita. Puolet osallistujista koki, että usko korkeampaan voimaan auttoi heitä nousemaan kärsimystensä yläpuolelle ja näkemään trauman mahdollisuutena voimistua, viisastua ja oppia myötätuntoisemmaksi ihmisiksi. Yhtä monet pitivät perheen tukea merkittävänä tekijänä etenkin ensimmäisten kahden vuoden aikana väkivaltaisen suhteen päättymisestä. Perhe ja sukulaiset tarjosivat rohkaisua sekä tarvittaessa majapaikkaa ja rahaa.

Abrahamsin (2010, 154) tutkimukseen osallistuneet väkivaltaa kokeneet naiset kertoivat oman identiteettinsä ja arvojensa vahvistuneen väkivaltaisesta parisuhteesta lähtemisen jälkeen. Heistä oli tullut vahvempia ja päättäväisempiä. Tunnne siitä, että he olivat turvassa, tuettuja ja hyväksytyjä omissa yhteisöissään, mahdollisti naiset ottamaan käyttöön omat voimavaransa väkivallasta toipumiseksi.

Uuden elämän rakentaminen väkivaltaisesta parisuhteesta lähtemisen jälkeen ei ole helppoa. Käytännön haasteita ovat asuminen, köyhyys ja velka, opiskelu- ja työmahdollisuudet sekä huoli lapsista. Lisäksi on tunne-elämän muureja, kuten luottamaan oppiminen, toisiin turvautuminen ja elämään opetteleminen uudelleen. Väkivallan vaikutukset ovat havaittavissa pitkään suhteesta lähtemisen jälkeen. Niitä ovat esimerkiksi epävarmuuden hetket, koston pelko sekä erilaiset tunteet ja muistot väkivallasta. (Abrahams 2010, 159.)

4.3 Vertaistuki

Mehtolan (2012, 7) mukaan vertaisuuden kokemus tulee yhteisten kokemusten jakamisesta. Vertaistuki on tärkeää silloin, kun ihminen on kohdannut identiteettiään horjuttavia kokemuksia, kuten väkivaltaa. Vertaisryhmissä autetaan vastavuoroisesti, rohkaistaan toisia ja jaetaan toivoa sekä realistisia elämäntilanteen muuttamisen tavoitteita. Vertaisuus auttaa lisäksi ymmärtämään ja hyväksymään omia menneisyydessä tehtyjä valintoja.

Ryhmät voivat tarjota äärimmäisen arvokkaita henkilökohtaisia tuen kokemuksia, joita ei muualta saa. Tämä pätee vertaisryhmiin ja ryhmäterapiaan. Ryhmän jäsenet tuovat monipuolisen tiedon ja ymmärryksen aiheesta jakaessaan kokemuksensa ja antaessaan rehellistä suoraa palautetta toisilleen. Vertaisryhmä tarjoaa niin sanotun psykologisen peilin, jonka avulla voi arvioida omia tekoja, ajatuksia ja tunteita sekä niiden syitä. Nämä oivallukset motivoivat muutokseen muiden ryhmän jäsenten kamppaillessa samojen asioiden kanssa. (Nichols & Jenkinson 2006, 17–20.)

Vertaistukiryhmään osallistuminen auttaa väkivaltaa kokenutta pois väkivallan seurauksena syntyneestä eristäytyneisyydestä ja vääristyneestä todellisuudesta (Perttu ym. 1999, 46). Nicholsin & Jenkinsonin (2007, 21) mukaan jo se, että ryhmän jäsen kokee tulevansa kuulluksi ja ymmärretyksi ja saa ilmaista tunteitaan, antaa kokemuksen tuetuksi tulemisesta, vaikka muilla ryhmän jäsenillä ei välttämättä olisi erikoisia neuvoja annettavana. Vertaisryhmän dynamiikkaan vaikuttavat myös ryhmän tavoitteet, tarkoitus ja ohjaajan taidot.

4.4 Väkivaltaa kokeneiden palvelut

Andersonin ym. (2012) tutkimuksen mukaan yksi väkivaltaa kokeneiden naisten merkittävimmistä voimavaroista on heidän kykynsä hakea apua kriisin keskellä. He, jotka ovat hakeneet apua esimerkiksi perheväkivaltapalveluista tai terapiasta, ovat saaneet apua väkivallasta toipumiseen. Suurimmalla osalla turvakodeissa yöpyneistä naisista oli se kokemus, että he saivat sieltä turvaa, tukea ja tietoa turvasuunnitteluun.

Turvakotiin tai turva-asuntoon voi hakeutua omatoimisesti tai auttajatahon ohjajana, ja asua tarvittavan ajan. Ensisijaisesti turvakodit tarjoavat turvaa ja huolenpitoa, mutta tiedon tarjoaminen väkivallasta ja väkivaltatilanteiden purkaminen keskusteluin on myös tärkeää. Turvakotijakson aikana järjestellään lisäksi käytännön asioita kuten asunto- ja toimeentuloasioita sekä tarvittaessa rikosoikeudellisia kysymyksiä. Normaaliin arkeen ja työhön palaamista tuetaan. (Ojuri 2006, 27–28.)

Suomessa väkivallan uhreille ja tekijöille löytyy apua sekä julkiselta sektorilta että järjestöistä. Julkisista palveluista apua tarjoavat terveyskeskukset, äitiys- ja lastenneuvolat, työterveyshuolto, mielenterveystoimistot, perheneuvolat, A-klinikat, sosiaalitoimistot, seurakunnat ja oikeusaputoimistot. Järjestöjen tarjoamista apumuodoista mainittakoon Ensi- ja turvakotien liitto ja sen ylläpitämä nettiturvakoti. Naisten Linjalla naiset ja tytöt voivat kertoa kokemastaan luottamuksellisesti ja nimettömänä suomeksi, ruotsiksi, venäjäksi tai englanniksi. (Apua uhreille ja tekijöille 2015.)

Raiskauskriisikeskus Tukinainen tarjoaa ammattiapua seksuaalisesta väkivallasta ja hyväksikäytöstä selviytymiseen. Monika-naiset ry on maahanmuuttajanaisjärjestöjen keskusjärjestö, joka kehittää ja tarjoaa palveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajataustaisille naisille ja lapsille. Amnestyn Suomen osaston Joku raja -kampanja tarjoaa tukea ja tietoa väkivaltaa kokeneille naisille ja Rikosuhripäivystyksen auttavaan puhelimeen voi soittaa ympäri vuorokauden. (Apua uhreille ja tekijöille 2015.)

4.5 Apua myös väkivallan tekijöille

Tekijän on otettava vastuu omista teoistaan ja käyttäytymisestään väkivallan lopettamiseksi. Väkivallan käytön lopettaminen on mahdollista, mutta se vaatii tekijältä motivaatiota hakea ammattiapua. (Apua uhreille ja tekijöille 2015.) Väkivaltaa katkaisevat palvelut ovat aloittaneet toimintansa Suomessa 1990-luvulla. Ne ovat edelleen pääosin miesasiakkaille suunnattuja ja työntekijät ovat myös miehiä. Tämä voi olla tärkeä tieto miesepäilylle sosiaalipalveluiden naisvaltaisuuden vuoksi. (Hyvärinen & Hautamäki 2013, 11.)

Väkivallan tekijöille on tarjolla useita palveluita. Jussi-työ tukee miehiä löytämään väkivallattomia ongelmanratkaisukeinoja, sekä auttaa miehiä elämään turvallisesti itsensä ja läheistensä kanssa. Lyömättömän linjan Väkivallan katkaisu -ohjelman avulla voi kehittää itselleen valmiuksia ja välineitä väkivallan käytöstä eroon pääsemiseen. Miehen Linja -projekti auttaa ja tukee perheessä väkivaltaisesti käyttäytyneitä maahanmuuttajamiehiä. Väkivaltaisia naisia varten on Maria-akatemian auttava puhelin. Miessakit ry:n Lyömätön Linja on lähisuhdeväkivaltaan erikoistunut toimintamuoto, jonka asiakkaaksi voivat hakeutua kaikki henkistä tai fyysistä väkivaltaa seurustelukumppaniaan, puolisoaan, lastaan tai muuta läheistään kohtaan käyttäneet miehet. (Apua uhreille ja tekijöille 2015.)

Hyvärisen & Hautamäen (2013, 15) mukaan väkivaltaa katkaisevissa palveluissa käydään läpi parisuhdeväkivallan eri muodot, jotta asiakas tunnistaisi väkivallan seurauksineen. Asiakasta kannustetaan avoimuuteen ja rehellisyyteen, jotka ovat vastuunoton edellytyksiä. Asiakasta pyydetään arvioimaan käyttämänsä väkivallan seurauksia läheisilleen. Samalla keskustellaan siitä, kuinka varmistetaan, ettei väkivaltaa enää tapahdu.

4.6 Ennaltaehkäisy

Viranomaisilla ja ammattiauttajilla tulee olla riittävästi tietoa väkivallasta ja sen seurauksista, jotta he osaavat puuttua siihen ja katkaista väkivallan kierteen. Heiltä edellytetään aktiivisuutta väkivallan tunnistamisessa ja puheeksi ottamisessa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010, 41.) Sosiaali- ja terveysministeriön (2010, 3) julkaisun mukaan hallituksen laatiman poikkihallinnollisen naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelman 2008–2011 tavoitteena on muun muassa ehkäistä väkivallan uusiutumista sekä vaikuttaa asenteisiin ja käyttäytymismalleihin.

Salonen & Säävälä (2006, 153–154) listaavat, että parisuhdeväkivallan ehkäisytyötä tehdään poliittisesti vaikuttamalla, tiedottamalla ja neuvomalla vauva- ja lapsiperheitä, sekä auttamalla väkivaltaa tehneitä ja heidän perheitään. Ehkäisyn kannalta on tärkeää tunnistaa väkivallan taustatekijät, joihin voidaan vaikuttaa tehokkaasti. Tasa-arvotyö on tärkeää väkivallan ehkäisytyötä, koska mitä tasa-arvoisempia miehet ja naiset ovat, sitä vähemmän parisuhdeväkivaltaa esiintyy.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimus sai alkunsa keväällä 2014, jolloin osallistuin opinnäytetyön orientaatioon ja aloin ideoida aihetta. Olin juuri käynyt päihdeongelmiin ja rikollisuuteen keskittyviä opintoja joissa käsiteltiin myös parisuhdeväkivaltaa, ja kirjoittanut esseen parisuhdeväkivallan syistä ja seurauksista. Aihe tempaisi mukaansa ja tuon esseen kirjoittaminen herätti mielenkiinnon tutkia aihetta kirjallisuuden lisäksi myös haastattelemalla parisuhdeväkivaltaa kokeneita lisävastausten saamiseksi.

Tässä kappaleessa kerrotaan tutkimuksen eri vaiheista ja sen etenemisestä. Tutkimusmenetelmä ja tutkimuskysymykset käydään läpi. Lisäksi esitellään yhteistyötaho, sekä pohditaan tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden toteutumista.

5.1 Kriisikeskus Mobile yhteistyötahona

Suomessa on kaksikymmentä Suomen Mielenterveysseura ry:n alaista kriisikeskusta eri paikkakunnilla. Kriisikeskus Mobile on toiminut Seinäjoella vuodesta 1995. Sitä hallinnoi Lakeuden mielenterveysseura ry ja rahoittaa Raha-automaattiyhdistys. (Kriisikeskus Mobile 2015.)

Toimintaan kuuluu puhelinauttaminen, henkilökohtaiset keskustelut kriisityöntekijän kanssa, verkkoauttaminen ja ryhmänohjaus esimerkiksi perheväkivaltaa käyttäneille ja kokeneille sekä uusperheille. Toiminta on maksutonta, nimetöntä ja asiakkaan ehdoilla tapahtuvaa. Kriisikeskus on avoinna joka päivä ja keskusteluajan saa yleensä tarvittaessa hyvin nopeasti. (Kriisikeskus Mobile 2015.) Koska Mobilessa ollaan tekemisissä parisuhdeväkivallan kanssa päivittäin, se sopi erinomaisesti opinnäytetyön yhteistyötahoksi.

5.2 Tutkimuksen tarkoitus ja kohderyhmä

Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia parisuhdeväkivaltaa ja niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat väkivaltaisessa parisuhteessa elämiseen, siitä irrottautumiseen ja selviytymiseen. Keskiössä olivat nimenomaan parisuhdeväkivaltaa kokeneet ja heidän

kokemuksensa selviytymisestä. Tutkimukseen osallistumalla väkivaltaa kokeneilla oli mahdollisuus kertoa kokemuksistaan luottamuksellisesti ja tuottaa arvokasta tietoa parisuhdeväkivallasta. Tutkimuksen tarkoitusta ja tavoitteita mietittäessä otettiin huomioon Kriisikeskus Mobilen toivomukset.

Tutkimuksen kohderyhmä muodostui vakavaa parisuhdeväkivaltaa kokeneista ihmisistä, jotka olivat joko tutkimushetkellä tai joskus aiemmin olleet Kriisikeskus Mobilen asiakkaana Seinäjoella. Kriteeriä ei asetettu sille, minkälaista väkivaltaa haastateltavilla oli oltava koettuna, vaan kaikki parisuhdeväkivallan muodot otettiin huomioon. Haastateltavien valinta oli Kriisikeskus Mobilen työntekijöiden arvioinnin varassa.

Koska Mobilessa on mahdollista asioida nimettömästi, eikä mitään asiakasrekisteriä ylläpidetä, kysyttiin haastateltaviksi heitä, joiden yhteystiedot Mobilella oli tai jotka osallistuivat vertaistukiryhmään tai muuten asioivat Mobilessa haastateltavien etsinnän aikana. Kaikki haastateltavat olivat naisia, vaikka miehiä ei varsinaisesti rajattu tutkimuksesta pois. Väkivaltaa kokeneet miesasiakkaat ovat Mobilessa harvinaisia.

5.3 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuskysymykset

Tämä tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen. Hirsjärven, Remeksen & Sajavaaran (2009, 161) mukaan laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän ja sen moninaisuuden kuvaaminen. Siinä pyritään kohteen kokonaisvaltaiseen tutkimiseen, vaikka tutkijan arvolähtökohdat vaikuttavat eittämättä tutkimusprosessiin ja tulosten ymmärtämiseen. Laadullinen tutkimus on luontevin tapa lähestyä aihetta, koska tutkimus perustuu väkivaltaisessa parisuhteissa eläneiden kokemuksiin ja tuntemuksiin, mitä olisi mahdotonta mitata.

Tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla parisuhdeväkivaltaa kokeneita teemahaastattelun keinoin. Hirsjärven ja Hurmeen (2001, 47–48) mukaan teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, jossa oleellisinta on se, että tietyistä etukäteen määritellyistä teemoista keskustellaan. Teemahaastattelu ei

etene tarkasti kysymys kysymykseltä, mikä tekee haastattelutilanteesta vapaamman ja tuo haastateltavien äänen kuuluville.

Tutkimuskysymyksiä mietittäessä otettiin huomioon muun muassa parisuhdeväkivallasta aikaisemmin tehdyt opinnäytetyöt. Niitä tarkastelemalla voi todeta, että väkivaltaisesta parisuhteesta lähtemisen syitä ja ajankohtaa ei ole juurikaan tutkittu. Muu parisuhdeväkivaltaa käsittelevä kirjallisuuskaan ei tarjonnut asiaan tyydyttäviä vastauksia. Haluttiin siis selvittää, onko lähtemistarinoissa yhteneväisyyksiä tai yllättäviä tekijöitä. Kokonaisvaltaisen kuvan saamiseksi haastateltavien kokemuksista haluttiin selvittää parisuhdeväkivallan vaikutuksia ja seurauksia heihin. Oli mielenkiintoista selvittää, kuinka monilla tavoin väkivalta ja väkivaltaisen suhteen päättymisen laitto haastateltavien elämän uusiksi ja kuinka pitkäksi aikaa. Palveluiden kehittämisen kannalta hyödyllisen tiedon saamiseksi oli tärkeää tarkastella myös parisuhdeväkivaltaa kokeneiden voimavaroja ja selviytymiskeinoja.

Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat:

1. Mitkä tekijät saavat väkivaltaa kokeneen lähtemään väkivaltaisesta parisuhteesta?
2. Mitä seurauksia toistuvasta ja vakavasta parisuhdeväkivallasta on sen koki-joille elämän eri osa-alueilla?
3. Mitä selviytymiskeinoja väkivaltaa kokeneilla on? Mistä he saavat voima-varoja?

5.4 Tutkimuksen eteneminen

Tutkimusprosessi käynnistyi alkukesällä 2014 tapaamisella Kriisikeskus Mobilen toiminnanjohtajan kanssa. Tapaamisessa keskusteltiin yhteistyöstä ja ideoitiin tutkimuskysymyksiä. Asia jäi mietintään kesän ajaksi, ja heti lomien jälkeen yhteistyöstä sovittiin tarkemmin, kun tutkimuskysymyksetkin olivat tarkentuneet. Mobilen henkilökunta lupautui kyselemään haastateltavia asiakaskunnastaan ja annoin heille tutkimuksesta tiedottavan saatekirjeen (liite 1), jota he voisivat asiakkailleen jakaa.

Haastatteluja oli yhteensä kuusi ja ne tehtiin 9.10.2014 ja 27.11.2014 välisenä aikana Kriisikeskus Mobilen tiloissa Seinäjoella. Neljä haastattelua tapahtui kasvotusten haastateltavien kanssa ja kaksi tehtiin puhelimitse. Lähtökohtaisesti tavoitteena oli tehdä kaikki haastattelut kasvotusten, koska kuten arvata saattaa, nämä haastattelut olivat sisällöltään laajimpia ja avoimimpia paremman kontaktin ansiosta. Pisin haastattelu kesti yhden tunnin ja 43 minuuttia ja lyhyin 37 minuuttia, muut olivat kestoltaan näiden välillä.

Monet Kriisikeskus Mobilen entiset asiakkaat olivat muuttaneet toiselle paikkakunnalle väkivallan seurauksena, joten riittävän monen haastateltavan löytäminen tarpeeksi nopeasti oli haastavaa. Paikkakunnalta pois muuttaneista löytyi kuitenkin kaksi sellaista, jotka halusivat osallistua tutkimukseen ja kertoa kokemuksistaan. Riittävän aineiston saamiseksi heidän panoksensa haluttiin hyödyntää. Heidän kohdallaan tehtiin puhelinhaastattelut siten, että Mobilen työntekijä soitti heille Mobilen puhelimesta, puhelin laitettiin kaiuttimeen, ja sen vieressä pidettiin ääninauhuria. Myös puhelinhaastattelut tehtiin Kriisikeskus Mobilen tiloissa erillisessä huoneessa ovi suljettuna.

Haastatteluissa oli mukana haastattelurunko (liite 2). Kysymykset oli jaoteltu teemoittain ja tutkimuskysymysten mukaan. Tutkimuskysymyksiin liittyvien kysymysten lisäksi haastateltavilta kysyttiin taustatietoja väkivaltaisesta parisuhteesta, heidän kokemansa väkivallan muodoista ja toistuvuudesta sekä lopuksi mielipiteitä väkivaltaa kokeneiden palveluista. Vaikka kysymyksiä oli paljon, haastattelutilanteissa keskustelun annettiin edetä melko luonnollisesti haastateltavan haluamalla tavalla. Jokaista kysymystä ei siis kysytty jokaisessa haastattelussa, mutta jokainen haastateltava käsitteli kertomassaan haastattelurungon tärkeimpiä teemoja.

Jokaisen haastattelun aluksi esittelin itseni, kerroin lyhyesti mitä olen tekemässä ja miksi koen asian tärkeänä. Ilmapiiri haastatteluissa oli luottavainen ja positiivinen, vaikka niissä käsiteltiin vaikeita asioita. Ennen haastatteluja oli varauduttu siihen, että haastateltavia täytyisi ehkä jotenkin lämmitellä ja heidän luottamustaan herättellä, ennen kuin he uskaltuaisivat kertomaan kokemuksistaan. Tämä osoittautui kuitenkin turhaksi. Syntyi tunne, että haastateltavat tulivat haastatteluihin valmiina kertomaan tarinansa, ja että he todella halusivat kertoa ne. Kriisikeskus Mobilen

työntekijät olivat tietenkin kertoneet, mistä haastatteluissa oli kysymys ja antaneet saatekirjeen haastateltaville luettavaksi, joten itse haastatteluissa päästiin hyvin nopeasti asiaan.

Myös puhelinhaastatteluiden kohdalla ilmapiiri oli mielestäni hyvä, vaikka niistä jäikin puuttumaan jotain kasvotusten tehtyihin haastatteluihin verrattuna. Puhelinhaastattelut etenivät suoraviivaisemmin kysymys kysymykseltä, ja niissä oli aistittavissa ehkä hieman kiireen tuntua. Kasvotusten tehdyissä haastatteluissa haastateltavat kertoivat asioista vapaammin ja vuolaammin omassa tahdissaan ja mieleissään järjestyksessä. Ymmärrettävästi on helpompaa avautua ihmiselle, jonka kanssa istuu kasvokkain, koska silloin pystyy tarkkailemaan samalla myös sanatonta viestintää.

Pian haastattelujen toteuttamisen jälkeen litteroin ne, eli kirjoitin sanasta sanaan ääninauhalta kuunnellen, jotta kaikki aineisto saataisiin talteen. Jo haastatteluja tehtäessä ja edelleen litteroitaessa haastatteluista nousi esille joitakin toistuvia asioita, vaikka toisaalta jokainen haastattelu oli hyvin erilainen. Varsinainen analysointivaihe aloitettiin siten, että litteroidut haastattelut tulostettiin, luettiin ja niistä alleviivattiin tutkimuskysymyksiin liittyviä ja muita keskeisiä teemoja. Alleviivaukset siirrettiin sitten Word-tiedostoille. Kullekin tutkimuskysymykselle oli oma tiedostonsa, jotta niitä oli helpompi tarkastella ja analysoida.

5.5 Eettisyys ja luotettavuus

Hirsjärven & Hurmeen (2001, 19–20) mukaan kaikkiin tutkimuksiin liittyy eettisiä kysymyksiä ja etenkin ihmisiä tutkittaessa ne ovat läsnä tutkimuksen kaikissa vaiheissa tutkimuksen tarkoituksesta ja suunnitelman kirjoittamisesta raportointiin. Oleellisinta on tutkimukseen osallistuvien suostumus, luottamuksellisuus ja yksityisyyden säilyttäminen. Hirsjärvi ym. (2009, 25) korostavat, että ihmisarvon kunnioittaminen tulee olla tutkimuksen lähtökohtana.

Heti opinnäytetyön suunnitteluvaiheesta alkaen oli selvää, että haastateltavien henkilöllisyyden suojeleminen oli kaikkein tärkeintä. Kriisikeskus Mobilen kanssa sovittiin niin, että heille annettiin lista mahdollisia haastattelu-aikoja, joita he sitten

tarjosivat haastateltaville. Haastateltavien henkilöllisyydet tai yhteystiedot eivät edes tulleet missään vaiheessa tietooni, elleivät haastateltavat itse haastattelu-tilanteessa maininneet nimiään.

Pari kertaa haastateltavalta lipsahti joko oma tai entisen puolison nimi, mutta ne jätettiin huomioimatta ja kirjaamatta. Sen sijaan haastateltavat numeroitiin yhdestä kuuteen siinä järjestyksessä kuin heidät haastateltiin. Joissakin haastatteluissa tuli esille paikkakuntien nimiä, haastateltavien ja heidän lastensa ikiä, ammatteja tai muita asioita, joista heidät saatettaisiin tunnistaa. Kaikki tällaiset yksityiskohdat on jätetty työstä pois anonymiteetin varmistamiseksi.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi on haastavaa. Tieteellistä tutkimusta tehdessä pyritään objektiivisuuteen, vaikka monet tutkijat ovat sitä mieltä, ettei täydellinen objektiivisuus ole mahdollista. Objektiivisuudella tarkoitetaan tutkijan erottamista tutkimuskohteesta niin, että tutkijan omat mielipiteet eivät vaikuta tutkimuksen lopputulokseen. Tutkijan on pyrittävä tuomaan esille tutkittavien käsityksiä totuudellisesti, ja kertomaan läpinäkyvästi, kuinka on eri johtopäätöksiin päätytty. (Aaltio & Puusa 2011, 153–156.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä kappaleessa kerrotaan haastatteluissa esiin tulleista yleisimmistä ja yllättävimmistä asioista. Tutkimustulokset esitellään ensin tutkimuskysymys kerrallaan ja sitten avataan vielä haastattelujen muuta sisältöä. Tutkimukseen osallistuneiden naisten parisuhteista ja niiden sisällä tapahtuneesta väkivallasta kerrotaan taustatiedot.

6.1 Haastateltavien taustatiedot ja väkivaltakokemukset

Taustatietoina haastateltavilta kysyttiin, kuinka he olivat tavanneet väkivaltaisen kumppaninsa, kuinka pian tapaamisen jälkeen tai seurustelun alettua väkivalta alkoi ja kuinka kauan väkivaltainen suhde kesti. Lisäksi kysyttiin avioliitosta, yhteisistä lapsista ja huoltajuusasioista sekä siitä, kuinka kauan suhteen päättymisestä on kulunut aikaa.

Neljä haastateltavaa oli ollut naimisissa väkivallan tekijän kanssa, josta haastattelussa puhuivat. Yksi heistä ei ollut vielä eronnut virallisesti, vaikka he olivat asuneet erillään jo useamman vuoden. Kaksi haastateltavaa oli asunut avoliitossa yhdessä väkivallan tekijän kanssa. Vain yhdellä haastateltavalla ei ollut yhteisiä lapsia väkivallan tekijän kanssa. Sen sijaan puolella haastateltavista hänen ja väkivallan tekijän yhteiset lapset olivat jo aikuisia ja muuttaneet pois kotoa.

Haastateltavien ikää ei haastattelujen yhteydessä kysytty tunnistettavuussyistä ja siksi, että sitä ei pidetty tutkimuksen kannalta tarpeellisena. Arviolta haastateltavat olivat noin 35–70 -vuotiaita. Väkivaltaisten parisuhteiden kestossa oli suurta vaihtelua. Kahden haastateltavan parisuhde oli kestänyt viitisen vuotta, kahden kymmenen vuotta ja kahden reilusti yli neljäkymmentä vuotta. Suhteiden päättymisestä oli aikaa lyhyimmillään vain vuosi ja enimmillään yli viisitoista vuotta.

Taustatietoina kysyttiin myös haastateltavien kokeman väkivallan muodoista ja toistuvuudesta, elleivät nämä asiat tulleet jo heidän kertomassaan muutoin esille. Kaikki haastatellut olivat kokeneet henkistä väkivaltaa joko nimittelyn, solvaamisen, uhkailun, kontrolloinnin, petkuttamisen, kiusanteon tai alistamisen muodossa.

Puolet haastatelluista oli kärsinyt toistuvasta fyysisestä väkivallasta. Kahden kohdalla väkivalta oli ollut todella raakaa ja vaarallista. Yhden kohdalla fyysinen väkivalta oli ollut kiinnipitämistä eri riitatilanteissa. Lisäksi yhtä naista oli lyöty vain kerran päähän, mutta muut väkivallan muodot olivat hänenkin parisuhteessaan toistuvia. Myös sosiaalinen väkivalta eli eristäminen ja ystävyysuhteiden rajoittaminen sekä taloudellinen väkivalta, eli yhteisten rahojen kontrollointi, toistuivat usein haastateltavien kertomuksissa.

Puolet haastateltavista arvioi väkivallan toistuneen heidän parisuhteessaan kausittain. He kertoivat pystyneensä välttämään väkivaltaisista tilanteista joskus taipumalla kumppaninsa tahtoon. Yhden naisen kohdalla väkivalta oli jatkuvaa, eikä suhteessa ollut hyvien ja huonojen aikojen vaihteluita. Väkivaltaa laukaiseviksi tekijöiksi haastateltavat arvioivat mustasukkaisuuden, vastaan sanomisen tai erimielisyydet lasten kasvatuksesta. Yksi haastateltava kertoi, että hän ei koskaan viiden vuoden aikana oppinut ennakoimaan, koska väkivalta alkoi.

Melkein kaikkien haastatelluiden naisten kumppanit uhkasivat heidän henkeään parisuhteessa olon aikana. Joissakin tapauksissa uhkailut olivat tiheään toistuvia. Kysyttäessä naisilta heidän arvioitaan puolisonsa väkivaltaisuuden syistä useimmin toistunut arvaus oli narsismi tai lapsuuden traumat ja kotoa opittu malli. Lisäksi alkoholin ja mielenterveysongelmien arvioitiin vaikuttavan väkivaltaisuuteen.

Jokaisen haastateltavan kokemus on erilainen ja heidän kokemansa väkivalta on ollut erilaista. Joidenkin kohdalla väkivalta on toistunut pääpiirteittäin samanlaisena, esimerkiksi määräilynä ja kontrollointina. Toiset ovat kokeneet parisuhdeväkivallan koko kirjon; henkisen, sosiaalisen, fyysisen, seksuaalisen ja taloudellisen väkivallan.

6.2 Parisuhteen päättämiseen vaikuttaneet tekijät

Pitkän harkinnan tulos. Lähes kaikki haastateltavat kertoivat, että päätös lähteä väkivaltaisesta parisuhteesta ei syntynyt hetkessä, vaan se oli pitkäaikaisen itse-tutkiskelun ja harkinnan tulos. Vaikka väkivalta oli hirvittävää, heillä oli samalla paljon menetettävää; koko yhdessä rakennettu elämä ja unelma paremmasta

tulevaisuudesta yhdessä. Kun lähtemispäätös lopulta syntyi, siihen oli jo useita painavia syitä. Lähteminen oli naisille myös monella tapaa pelottavaa. Puolison reaktio sekä uusi tuntematon tulevaisuus jännitti.

Että siks varmaan kesti niin kauan että mä en suostunut uskoon etteikö siitä ois jotakin voinu tulla että mä ehkä jollain lailla ajattelin että hänessä on sitä hyvääkin niin se semmoinen kaiken murskautuminen jotenkin se se pisti mun elämän ihan uusiksi että mun tavallaan piti sieltä pohjamudista nousta ja kasvaa...Mut et mä vaan sinnikkäästi niinkun kun mä sain lisää voimia niin mä aattelin et selvä että nyt mun täytyy ajatella omaa elämäni. H1

Raju väkivaltaepisodi. Monet olivat kysytelleet parisuhteesta lähtemistä pitkään, jopa vuosia. Tavallista rajumpi väkivaltaepisodi sai heidät ymmärtämään tilanteensa vakavuuden ja viimeisteli päätöksen. Joillakin haastateltavilla päätöksen pitkitymiseen vaikuttivat sellaisetkin tekijät kuin huono terveys ja toimintakyky, jotka tekivät lähtemisestä käytännössä haasteellista.

Kyllä se on käyny siellä mielessä se lähteminen ja mutta sitä vaan piti käydä niin kaikki puolet punnita ja käyä ensin että sitten kun mä lähen... Ja kun aatteloo nyt tänä päivänä sitä että mä lähen täysin jalattomana, kädettömänä... Ja melekein päättömänäkin. H2

Ei muuta vaihtoehtoa. Vastauksissa toistui myös haastateltavien tunne siitä, että he olivat ikään kuin tulleet umpikujaan parisuhteessaan, eikä enää ollut muuta vaihtoehtoa kuin päättää suhde. Erilaiset pelot ja ainakin yhdellä haastateltavalla myös ajatukset itsensä satuttamisesta olivat ottaneet vallan.

Olin miettinyt kauan aikaa ja sitten tavallaan siinä vaiheessa kun mä huomasin että mä suunnittelen tekeväni jotakin ittelleni ja mä olin niinku jotenkin niin epätoivoinen niin mä aattelin että mikään ei voi olla ainakaan huonompi vaihtoehto joku muu ja sitten mä keksin niinku tän lähtemisajatuksen. H5

Vanhempien painostus. Yksi haastateltava oli lähtenyt suhteesta vanhempiensa painostuksesta, kun heille oli selvinnyt tyttärensä tilanteen vakavuus nähtyään tämän mustelmat. Eräs nainen teki lähtemispäätöksen löydettyään uuden parisuhteen, missä häntä arvostettiin. Yhdellä haastateltavalla vaikuttavana tekijänä oli muiden tekijöiden lisäksi se, että mies oli jäänyt kiinni pettämisestä.

Voimaantuminen. Kaikki tutkimukseen osallistuneet naiset kuvailivat tulleen hankalassa tilanteessa vähitellen voimakkaammiksi ja päättäväisemmiksi. Voimaantumisen lähteet vaihtelivat haastatelluiden kesken. Useat kertoivat saaneensa tarvittavan rohkeuden vertaistukiryhmästä lopullisen lähtöpäätöksen tekemiseen ja eron hakemiseen. Toiset voimistuivat ystävien tuen ansiosta.

Yllättäen yhden haastateltavan kohdalla hänen miehensä oli se, joka muutti pois ensin heidän yhteisestä kodistaan. Mies oli ymmärtänyt, että loppu oli lähellä, kun vaimo ei enää taipunutkaan miehensä tahtoon. Kukaan haastatelluista ei ilmaissut sanallakaan että olisi katunut väkivaltaisesta suhteesta lähtemistä tai kaivannut entistä partneriaan. He olivat helpottuneita ja kiitollisia siitä, että olivat pystyneet lähtemään ja päässeet elämässään jollain tavalla eteenpäin.

Jopa kahdessa haastattelussa tuli ilmi, että väkivallan tekijä oli uhannut tekevänsä itsemurhan, jos suhde päättyy. Näissä tapauksissa itsemurhalla uhkailu oli tapa kiristää väkivallan kokijaa pysymään parisuhteessa silloin, kun väkivallan tekijä koki, että hän saattoi harkita siitä lähtemistä. Tämä on ajanut väkivallan kokijan melkoiseen umpikujaan ja pitkittänyt väkivaltaisessa parisuhteessa pysymistä.

6.3 Väkivaltaisen parisuhteen seuraukset

Talous. Melkein kaikki haastateltavat, jotka olivat kokeneet väkivaltaa avioliitossa, olivat kärsineet suuria taloudellisia tappioita avioliitosta lähtiessään. Monet eivät olleet uskaltaneet pitää kunnolla puoliaan taloudellisista asioista sovittaessa. Väkivaltainen puoliso oli aina hoitanut kaikki raha-asiat ja määräsi niistä eron jälkeenkkin.

Mä olin vaan tyytyväinen kun mä pääsin lopulta hänestä eroon. Mutta että varmaan siinäkin on sitten huijattu että mulle ei niinku jäänyt mitään. Mä olin aikamani maksanut osuuteni...mutta kaikki meni mutta se oli pieni hinta siitä että pääsi pois. Mutta että alusta on pitänyt tavaltaan rakentaa elämä sitten sen jälkeen. H5

Huonoimmassa taloudellisessa asemassa olivat ne, jotka olivat olleet naimisissa pitkään ja kasvattaneet lapset kotona. Monet olivat kuitenkin valmiita tyytymään pienempiin korvauksiin, kunhan saivat pikaisesti eron väkivaltaisesta puolisosasta.

Yhdellä pariskunnalla oli vielä yhteinen talo myymättä, mikä hidasti pesänjakoa ja kiristi ainakin haastateltavan taloudellista tilannetta. Yksi haastateltava oli kärsinyt paljon siitä, että puoliso oli käyttänyt rahaa holtittomasti silloinkin, kun sitä ei ollut. Tämä oli aiheuttanut jatkuvaa pelkoa ja huolta laskujen maksamisesta ja ruuan riittämisestä.

Muutto. Kaikki haastateltavat olivat joutuneet väkivaltaisessa suhteessaan siihen tilanteeseen, että heidän oli lopulta muutettava pois kotoaan väkivaltaa pako, puolet heistä toiselle paikkakunnalle. Tämä oli yksi konkreettisimmista väkivallan seurauksista. Parille haastateltavalle muutto oli ainut keino päästä eroon entisestä partnerista, joka vahti ja piti kirjaa tekemisistä ja menemisistä tarkasti eron jälkeinkin. Yksi haastateltava oli asunut jonkin aikaa turvakodissa lastensa kanssa. Samalla paikkakunnalla asuessaan haastateltavat pelkäsivät selkeästi enemmän, kuin muutettuaan kauemmas väkivallan tekijästä.

Helpotus oli kun minä pääsin sieltä pois kyllä minä niin pelkäsin että kyllä alkutaivalki täällä uudessa paikassa oli sitä että päästä niinku kasvamaan sieltä ylös, pelon suosta, kun sai sellaisessa pelossa olla kokoajan. Kyllä mulla oli täälläkin että lukkojen takana mä oon ollu että pelkäsin että jos se tulee tänne. H6

Henkinen hyvinvointi. Kaikille haastateltaville oli ollut joitain henkisiä seurauksia väkivaltaisessa parisuhteessa elämisestä. Monilla se oli pelkoa, joka rajoitti elämää tavalla tai toisella. Esimerkiksi pari haastateltavaa ei enää koskaan liiku yksin pimeällä ulkona, vaikka eivät pelkääkään enää niin paljon kuin ennen. Monilla oli varsinkin pian suhteen päättymisen jälkeen tunne siitä, että on henkisesti täysin loppu. Jotkin haastateltavat kuvailivat sellaisia oireita, jotka sopivat trauma-peräisen stressin tunnusmerkkeihin.

Mulla kesti hirveen kauan se että mä pelkäsin jopa sellaisia tilanteita joissa korotettiin ääntä, et mä sitten poistuin ja tämmöisiä et ne toi semmoisia takautumia ja ennen kun mä vahvistuin että ei niinku peilannu niitä huonoja kokemuksia sitten taas uusiin ihmisiin joita tapas, koska siitä saatto niinku muka nähdä tai kokea tai tuntea sellasia samoja fiiliksiä jotka oli ollu siinä aiemmin siinä pelkotilassa ja ahdistuksessa. H1

Puolet haastateltavista koki, että heillä meni nykyään jo paljon paremmin. Heidän mielestään väkivaltaisesta parisuhteesta seuranneet pelot, traumat ja muut

henkiset seuraukset olivat lieventyneet huomattavasti, koska he olivat hakeneet ja saaneet apua. Pelot, epävarmuus ja paha mieli iskivät enää vain joskus yksinäisinä iltahetkinä, kun he olivat yksin ajatustensa kanssa, mutta ne eivät vaikuttaneet arjen toimintoihin merkittävästi.

Puolet vastaavasti koki kamppailevansa edelleen tavalla tai toisella väkivallan henkisten seurausten kanssa, ja etteivät olleet vielääkään henkisesti vahvoja. Esimerkiksi kyky vastaanottaa ja käsitellä negatiivisia asioita koettiin heikommaksi. Yksi nainen oli sairastunut masennukseen ja koki sen johtuvan pitkään jatkuneesta henkisestä väkivallasta.

Fyysinen hyvinvointi. Puolet haastateltavista oli joutunut kokemaan rajua fyysistä väkivaltaa parisuhteissaan. Kukaan ei ollut vammautunut väkivallan seurauksena, mutta näkyviä jälkiä se oli jättänyt ainakin yhteen haastateltavaan, joka oli oppinut peittämään ne töihin mennessään.

Mulla esimerkiksi omalääkäri on kirjannu että mullahan oli kaikki sormenjäljet täällä käsivarsissa, molemmin puolin oli vielä näin nähtävissä kaikki viis sormee ja sit oli muita mustelmia. Ja välillä oli naama keltasenvioletin vihertävänsinipunainen että siinä oli kai koko värikirjo nähtävissä et näki välillä että ei ollu niinku yhdestä kerrasta kyse... Kolme arpea mulla on leuassa... H3

Kaksi iäkkäintä ja pisimpään väkivaltaisessa suhteessa ollutta haastateltavaa kokivat, että vuosikymmeniä jatkunut henkinen väkivalta oli sairastuttanut heidät myös fyysisesti. He olivat esimerkiksi joutuneet useisiin leikkauksiin, kun fyysinen toimintakyky oli laskenut. Paljon enemmän nämäkin haastateltavat kuitenkin toivat esille väkivallan henkisiä seurauksia ja kokonaisvaltaista vaikutusta elämään.

Sosiaalinen elämä. Väkivallan ilmitulo vaikutti väistämättä myös monen sosiaaliin suhteisiin.

On ollu tuota niin... semmosia joitain ihmisiä jotka vaikka mä luulin kohallakin että se niinku ymmärtää ja me on oltu perhetuttuja ja näin. Mutta ei. Nyt mä huomaan että meidän välit on menny. H2

...menettää kasvonsa ja omat sukulaiset ja omaisuuden ja suuren osan ystävistä. Muutama on palannut takaisin nähtyään niinkun

pidemmälle tätä asiaa, mutta oikeastaan kaiken vanhan mä oon niinku jättänyt taakseni tai sitten menettäny. H5

Yhden naisen kohdalla välit omaan isään olivat menneet kokonaan ja yhteys katkenut, koska isä oli ollut läheinen tyttärensä entisen puolison kanssa ja kieltäytynyt ottamasta kummankaan osapuolen puolta asiassa.

6.4 Väkivaltaa kokeneiden selviytyminen ja voimavarat

Vertaistuki nousi haastateltavien vastauksissa ylivoimaisesti tärkeimmäksi tekijäksi heidän selviytymisessään. Kaikki neljä haastateltavaa, jotka olivat käyneet vertaistukiryhmissä, olivat saaneet niistä paljon apua. Useammalla haastateltavalla vertaistukiryhmä oli se syy miksi he olivat uskaltaneet lähteä väkivaltaisesta parisuhteesta. Ryhmässä he olivat saaneet kuulla, kuinka muut olivat tehneet saman ja selvinneet. Se oli antanut heillekin rohkeuden lähteä.

Kun olin siellä vertaistukiryhmässä... näin mitenkä toisilla oli ollu vaikeaa ja olivat päässeet sieltä kun vaan uskalsivat lähteä pois siitä suhteesta niin ei siinä, että elämä on jatkunu ja tullu parempaa elämää niin se niinku rohkas muakin lähtemään sitten että kyllä se elämä jatkuu silti. Joo... Mä sitä oikein korostankin että se oli kaikista tärkein että jos en mä olis sinne rohjennu tulla niin mä en olis pärjänny... Kyllä mä annan siitä kaiken niinku kiitoksen sinne Mobilen porukalle ja se ryhmä oli niin että siinä me saatiin keskustella ja siellä saatiin voimaa toinen toiseltaan. H6

Vertaistukiryhmästä mä ehkä enemmänkin oon saanu tänä päivänä sen kaiken hyödyn. Koska siellä ymmärretään ainakin mitä nää asiat pitää sisällänsä. H4

Toiset ymmärsivät kuultuaan muiden kokemuksista, ettei oma tilanne ollutkaan niin paha verrattuna moneen muuhun.

Siellä mä havahduin siihen että on niinku vielä synkempiä kohtaloita. Ja jotenkin toivottomampia. Että näki niitä ihmisiä joilla ei ollu oikein mitään konstia päästä eteenpäin että mulla oli kuitenkin joku suunnitelma... tajus että on jotain vielä jäljellä tai on ainakin joku sellainen palo tai kipinä tai joku niinku jäljellä että kylä tästä selvittään mutta että mä en olisi yksin sitä jotenkin kyenny niinku kaivamaan esille enkä toteuttamaan että... H5

Se, mikä tarkalleen ottaen sai nämä neljä haastateltavaa lähtemään vertaistukiryhmään, ei tullut esille. Yksi haastateltava sanoi, että hän ei hakeutunut vertaistukiryhmään, koska pelkäsi, että joku osallistujista puhuisi asioita eteenpäin. Kyseessä oli pieni paikkakunta. Toinen, joka ei ollut käynyt vertaistukiryhmässä kertoi, että oli kyllä ajatellut sitä, mutta ei vain ollut tullut lähdeTTYä.

Hengellisyys. Puolet haastateltavista koki, että he olivat saaneet voimavaroja selviytymiseen uskosta ja rukouksesta. Jotkut kokivat, että seurakunnan myötä elämään tuli uusi yhteisö, johon kuulua. Heillä oli myös hengellisiä ystäviä, jotka olivat olleet tukena vaikeina aikoina.

Uusi puoliso. Niin ikään puolet haastateltavista, kaikki, jotka olivat uudessa parisuhteessa, kertoivat uuden puolison antaman tuen auttavan heitä jaksamaan.

...kyllä mulla tästä nykyisestä avopuolisosta on ollu iso hyötynsä ku se on niin paljo tukenu mua asiois ku asiois... H4

Puhuminen. Läheisten tuki koettiin myös tärkeänä, mutta heitä ei haluttu kuormittaa liikaa väkivallasta puhumisella ja sen yksityiskohdilla. Haastateltavat kävivät mieluummin puhumassa vertaistukiryhmässä tai Kriisikeskus Mobilen työntekijöiden kanssa, koska heillä on ammattiymmärrystä ja he osaavat suhtautua asiaan neutraalisti. Useat olivat käyneet puhumassa myös terapeutilla tai muulla taholla, kuten esimerkiksi sosiaalityöntekijällä tai perheneuvolassa kokemuksistaan. Myös näiltä tahoilta oli saatu apua selviytymiseen.

Arkirutiinit ja ajan kulumisen tapahtuneesta. Arkirutiinit, mukaansatempaavat harrastukset tai muu ajatuksia toisaalle vievä tekeminen koettiin tärkeänä toipumisessa. He, joiden lapset olivat vielä pieniä, olivat motivoituneita jaksamaan lasten takia. Sen myötä, kun väkivaltaisista tapahtumista oli kulunut aikaa ja uusia asioita oli tullut naisten elämään, he kokivat itsensä vahvemmiksi. Moni oli ajan myötä ymmärtänyt, ettei väkivalta ollut heidän syynsä. Puolet koki päässeensä jo melko hyvin tapahtuneen yli. Vaikka väkivallan vaikutusten koettiin lieventyneen ajan myötä, eivät välttämättä he, joilla parisuhteen päättymisestä oli kulunut pisin aika, kokeneet itseään vahvemmiksi verrattuna vasta eronneisiin. Esille tuli myös se, että itsestä löytyneet voimavarat ovat yllättäneet ja aiheuttaneet ihmetystä jälkeenpäin.

Et nyt ku aatteloo niin miten mistä ne voimavarat miten mä oon selevinny...siellä oli jossain siellä syvällä että mä tiän nyt mitä mä teen. Ja mä seleviän. Oisko se ollu sitä henkistä vahvuutta sitte kuitenkin. H2

6.5 Palvelukokemuksia ja kehitysehdotuksia

Aluksi on mainittava, että haastateltavat asuivat eri puolilla Suomea parisuhdeväkivaltaa kokiessaan ja palveluja käyttäessään. Lisäksi heidän kokemuksensa ajoittuvat eri vuosille, joten niitä ei voida pitää heijastuksena minkään tietyn alueen palveluiden tasosta tai suhtautumisesta parisuhdeväkivaltaa kokeneisiin. Maininnat poliisista olivat hyvin värikkäitä haastateltavien kertomuksissa. Neljä haastateltavaa oli vinyt parisuhdeväkivallan poliisin tietouteen jossain vaiheessa. Heistä kaksi oli kokenut poliisin suhtautumisen nuivaksi. Heitä joko ei oltu otettu vakavasti, tai poliisi oli todennut, ettei syytteen nostamiselle tai edes lähestymiskiellon hankkimiselle ollut riittäviä perusteita ja todisteita, esimerkiksi tarkkoja päivämääriä. Hekin, jotka poliisin puheille olivat menneet, olivat tehneet sen vasta kärsittyään väkivallasta pitkän aikaa.

Ja sit mä menin siitä suoraan poliisilaitokselle ja tein rikosilmoituksen. Ja siellä oli tämmöinen vanhempi konstaapeli. Ja tuota hän sanoi että hän tietää tämmöisiä tapauksia ja että kun on lapsi tulossa ja jos siitä nostetaan syytös ja juttu tätä miestä vastaan että oikeudenkäynti tulee niin se tilanne pahenee entisestään että mä olen vielä enemmän uhan alla. H1

Yhdellä poliisin puheille menneellä oli ollut lähestymiskielto väkivallan tekijää vastaan kaksikin kertaa, jota tekijä ei ollut rikkonut, vaikka oli muina aikoina seurannut ja vainonnut häntä. Heidän parisuhteensa aikana oli ollut useita fyysisiä pahoinpitelyitä, joista oli todisteena kahden eri lääkärin lausunnot. Asiasta käytiin oikeudenkäynti ja tekijä määrättiin maksamaan korvauksia haastatellulle. Toisessa tapauksessa mies todettiin syylliseksi pahoinpitelyyn, ja hän sai sakkorangaistuksen. Hänet määrättiin myös maksamaan korvauksia väkivallan kokijalle, joita hän ei kuitenkaan koskaan maksanut. Kaksi haastateltavaa ei maininnut poliisia kertomaan millään lailla, eikä kukaan maininnut tekijän olleen putkassa tai vankilassa väkivallan takia.

Parisuhdeväkivallan aiheuttamiin ongelmiin oli haettu apua Kriisikeskus Mobilen ja poliisin lisäksi ainakin terveydenhuollosta, mielenterveyspalveluista, neuvolasta ja sosiaalitoimistosta. Haastateltavien kokemukset muista hakemistaan palveluista olivat kaksijakoisia. Erytisesti kaksi haastateltavaa ylisti palvelun tarjoajia ja kertoi saaneensa kaiken tarvitsevansa avun, ja kuinka he eivät olisi selvinneet ilman sitä. Valitettavasti haastateltavien joukossa oli niitäkin, jotka olivat eri palveluihin todella pettyneitä. Yksi nainen sanoi, että Mobile oli ainut paikka missä hänet otettiin vakavasti, vaikka hän haki apua monesta muustakin paikasta.

Jotenkin kaikki niinkun sosiaali-ihmiset ja nää niin ne käänty heti mua vastaan. Tai ensiksi ne kyllä kuunteli mutta järjestään kun ne oli jutellu tämän mun miehen kans niin ne niinku käänty mua vastaan. Täällä toisella paikkakunnalla nyt ei ollut sitten enää niin. H5

Haastattelujen lopuksi haastateltavilta kysyttiin vielä palveluiden kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Suurin osa haastateltavista ei oikein osannut vastata kysymykseen siitä, kuinka he haluaisivat väkivallan otettavan puheeksi tai miten siihen puututaan. Yksi haastateltava oli sitä mieltä, että väkivalta-asiaa voisi tuoda enemmänkin esille sosiaali- ja terveydenhoitopuolella. Hänen mielestään henkisen väkivallan vakavuutta olisi korostettava ja asiaan tartuttava kuin ”härkää sarvista”. Toinen haastateltava painotti, että väkivaltaisessa kodissa asuvia lapsia on autettava silloinkin, kun väkivalta ei kohdistu lapsiin, ja että perheitä on autettava kokonaisvaltaisesti. Esitettiin myös huolta siitä, uskaltavatko he, jotka palveluja eniten tarvitsevat, hakeutua niihin.

Ne kokee ittesä niin huonoks, että he ei uskalla lähtee siitä tilanteesta mihinkään tämmösiin palveluihin. Et kestä varmaan tosi tosi kauan ennenkö... Et ku heitä on niin nöyryytetty ja häväisty. Et ennenku he kokee itsensä ehjiksi yksilöiksi ja sellaisiks naisiks joilla on oikeus elää. Koska mullakin oli sellainen olo että onks mulla oikeus olla olemassa. H1

Parisuhdeväkivaltaa kokeneet tarvitsevat haastateltavien mielestä eniten keskusteluapua, kuuntelemista ja ymmärtämistä, sekä vertaisryhmiä. Kaikki haastatellut olivat olleet todella tyytyväisiä Kriisikeskus Mobilen palveluihin, ja joku oli suositellutkin palveluja monelle tuttavalleen. Haastateltavien mukaan parisuhdeväkivaltaa kokeneiden palveluja voitaisiin kehittää paremmalla tiedottamisella jo olemassa olevista palveluista. Resursseja ei saisi vähentää ja eri asiantuntijoiden yhteistyötä

voitaisiin lisätä. Ehdotettiin myös yleisöluentojen järjestämistä, joihin kuka vain voisi mennä kuuntelemaan ja oppimaan parisuhdeväkivallasta ja jossa eri auttajatahot olisivat esittäytymässä.

6.6 Muita esille tulleita asioita

Yllättäen yksi haastateltava oli odottanut yli kymmenen vuotta väkivaltaisesta suhteesta lähdettyään ennen kuin oli kertonut asiasta kenellekään ja hakenut apua itselleen. Tuon ajan hän oli työstänyt asiaa itsekseen ajatellen, että joskus tulee oikea aika puhua siitä. Hän oli keskittynyt lapsiinsa, ja pelännyt, että väkivallan esille tuleminen olisi vahingollista lapsille.

Haastateltavien oma alkoholinkäyttö ei oikeastaan tullut esille haastatteluissa. Vain yksi haastateltava otti esille oman alkoholinkäytön sanoen, että alkoholi ei sovi hänelle, joten hän ei sitä käytä. Haastateltavien mukaan ainakin puolet väkivallan tekijöistä sen sijaan käytti paljon alkoholia ja se vaikutti heidän väkivaltaisuuteensa.

Hän oli tällainen alkoholitaipuvainen aika paljonkin ja... sen jälkeen se hänen käytöksensä oli aika arvaamatonta että hän saattoi yhtäkkiä käydä kiinni. H1

Joo, se oli se alkoholi siinä semmosena. H2

Toinen asia, mistä haastateltavat eivät juuri puhuneet, on seksuaalinen väkivalta. Se oli haastattelurungossa yhtenä kohtana väkivallan eri muodoista kysyttäessä, kun haluttiin kartoittaa, minkälaista väkivaltaa haastateltavat olivat kokeneet. Useimmissa haastatteluissa koin kuitenkin liian tungettelevaksi kysyä seksuaalisesta väkivallasta suoraan, ellei haastateltavien kertoma viitannut siihen suuntaan. Molemmissa haastatteluissa joissa seksuaalinen väkivalta tuli puheeksi, haastateltava kertoi että väkivallan tekijä oli pakottanut sänkyyn.

Parisuhdeväkivaltaan puuttumisessa tuli esille se, että ulkopuolisen on hyvin vaikea mennä väliin, koska kyseessä on liian henkilökohtainen asia. Jos väkivallan kokija ei itse halua puhua väkivallasta tai tuoda sitä esiin, on puuttuminen vaikeaa.

Toisaalta sekin mainittiin, että monissa tilanteissa ei olisi itse edes pystynyt soittamaan poliisia paikalle vaikka olisi uskaltanut. Ainakin kahden haastateltavan puolisot olivat olleet väkivaltaisista myös muita kuin kumppaniaan kohtaan. Yksi mies oli hyökännyt oman poikansa kimppuun. Toinen oli pahoinpidellyt ainakin kumppaninsa veljen, oman siskonsa, sekä asiakkaan, joka oli yrittänyt varastaa hänen yrityksestään jotain.

Puolet haastatelluista naisista toi esille huolen toisesta osapuolesta, väkivallan tekijästä. He olivat yrittäneet rohkaista myös häntä hakemaan apua, varanneet terapia-aikojakin. Jotkut olivat hakeneet apua yhdessä, mutta se oli ollut tuloksetonta. Useat haastateltavat korostivat, että väkivallan tekijöillekin tarvitaan apua, jotta avioliitot ja perheet voisivat pysyä ehjinä.

Naisilta kysyttiin arviota siitä, mikä oli johtanut heidän miehensä käyttäytymään väkivaltaisesti. Eniten esille nousivat erilaiset miesten lapsuuteen liittyvät asiat, joista naisilla oli tietoa. Joidenkin isä oli kuollut hyvin nuorena tai ollut muuten poissa.

Hänen isänsä oli kuollutkin joskus tota aikaa sitten että tällä miehellä ei oo ollu isää itse asiassa. H1

Hänen isänsä on kyllä ollut erittäin erittäin niin kuin kova ihminen sanotaan näin. Myös ollu tätä poikaansa kohtaan. Välillä katkaissu välit moneksi vuodeks. H3

Jonkun isä oli ollut hyvin kova ja kylmä. Toisen lapsuudenkotona on ollut mielen-terveysongelmia. Narsismi ja alkoholi mainittiin useamman kerran mahdollisena väkivaltaisuuksien syynä. Yksi mies oli menettänyt kaksi perheenjäsentään lyhyen ajan sisällä, toisen itsemurhalle. Hänen entinen kumppaninsa arvioi, ettei hän koskaan käsitellyt läheisten kuolemia, vaan purki pahan olonsa vaimoonsa.

Melkein kaikki haastateltavat olivat edelleen jollain lailla tekemisissä väkivallan tekijän kanssa, lähinnä yhteisten lasten takia. Ainakin neljä kokivat, että entinen mies hankaloitti heidän elämäänsä tahallisesti. Tämä ilmeni eniten lasten asioita hoidettaessa. Väkivallan tekijä oli vainonnut ainakin neljää haastateltavaa eron jälkeen toistuvilla epätoivotuilla yhteydenotoilla. Heitä oli seurattu kotiin tai töihin, ja kodin ulkopuolelle oli jääty tarkkailemaan ketä siellä liikkuu.

Mutta tiiätkö mä en päässy hänestä eroon. Hän kävi sitten mun uudella asunnolla... ja vakoilemas ketä siellä käy... oikeastaan mä oon päässyt hänestä eroon vasta nyt sitten muutettuani tänne toiselle paikkakunnalle... se jatkui semmoisen seitsemän, kahdeksan vuotta.
H5

Myös nainen, jolla ei ollut lapsia väkivallan tekijän kanssa, oli hänen kanssaan edelleen yhteydessä silloin tällöin tekstiviestejä lähettelemällä.

6.7 Mitä olisi voinut vielä kysyä

Haastattelut olivat melko pitkiä ja intensiivisiä. Kysymyksiä oli paljon ja ne tuottivat monenlaista tietoa parisuhdeväkivaltakokemuksista. Jälkeenpäin ajatellen olisi ollut kiinnostavaa kysyä haastateltavilta sitä, missä vaiheessa he lakkasivat tuntemasta rakkautta puolisoaan kohtaan, vai lakkasivatko ollenkaan. Tuliko järki vain rakkauden edelle väkivallan jatkuessa ja raaistuessa. Kiinnostavaa olisi ollut tietää sekin, ovatko haastateltavat ikävöineet entistä puolisoaan. Muistelevatko he toisinaan puolisonsa kanssa viettämiään hyviä aikoja ja väkivallan muistot ovat takalalla, vai ovatko väkivallan muistot pilanneet kaikki muistot entisestä puolisoista.

Sitäkin olisi kiinnostavaa tutkia, häpeävätkö parisuhdeväkivaltaa kokeneet sitä, mitä heille on tapahtunut ja jos, niin miksi. Kuka määrittelee sen, että kyseessä on hävettävä asia, kun se on kuitenkin tutkimusten mukaan niin yleinen? Nämä kysymykset olisivat ehkä olleet liian tungettelevia ja hankalia vastattaviksi. Vaikka mielenkiintoisia lisäkysymyksiä on useita, nämä haastattelut olivat sisällöltään runsaita. Pidempi ja laajempi haastattelu olisi todennäköisesti ollut liian kuormittava haastateltaville.

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämä tutkimus on keskittynyt kuuden parisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneen naisen kokemuksiin parisuhteesta irrottautumisesta, väkivallan seurauksista ja siitä selviytymisestä. Haastateltavien kokemukset ovat olleet paikoin hyvinkin paljon toisistaan poikkeavia, mutta niissä on osittain myös jotain samaa. Tässä kapaleessa vertaan tutkimustuloksia keräämääni teoretietoon ja arvioin, mitä johtopäätöksiä niistä voidaan tehdä. Samalla pohdin tutkimusprosessin aikana mieleen nousseita kysymyksiä aiheesta, ja arvioin työn onnistumista.

Sekä tutkimustulokset että teoretieto kertovat väkivaltaisesta parisuhteesta irrottautumisen vaikeudesta ja lähtemispäätöksen pitkästä kypsytelystä. Abrahamsin (2010, 24) mukaan väkivallan kokijat saattavat tuntea väkivallan tekijää kohtaan samanaikaisesti rakkautta, pelkoa ja vihaa. Kaikki nämä tunteet tulivat esille haastateltavien kertomusten eri vaiheissa. Kun vielä tarkastellaan tätä kaikkea Walkerin (1979) syklisyysteorian eli kasvavan jännitysvaiheen, väkivaltaisen vaiheen ja kuherruskuukausivaiheen näkökulmasta, syntyy kuva siitä, kuinka hankalaa väkivaltaisesta parisuhteesta irrottautuminen on. Jotkut haastateltavat yrittivät lähteä parisuhteesta useita kertoja ennen kuin siinä onnistuivat. Useimmat lähtivät vasta pakon edessä kuten Hussokin (2003, 164–166) kirjoittaa.

Marttala (2011, 46–47) arvelee henkisen väkivallan olevan parisuhdeväkivallan yleisin muoto. Kaikki tätä tutkimusta varten haastatellut olivat kokeneet ainakin henkistä väkivaltaa ja lisäksi vaihtelevasti muita väkivallan muotoja. Näin ollen pitkään kestänyt väkivalta on eittämättä kuluttanut haastateltujen henkisiä voimavaroja aiheuttaen epävarmuutta ja pelkoa, josta puolet haastatelluista edelleen kärsii. Henkiseen väkivaltaan tulisi todellakin kiinnittää enemmän huomiota, koska se tuhoaa asioita joita on paljon vaikeampi korjata kuin esimerkiksi fyysisen väkivallan aiheuttamia mustelmia.

Nordlingin & Toivion (2013, 229) mukaan pysyvän traumatisoitumisen riski on sitä suurempi, mitä pidempään väkivalta jatkuu. Olisi hankalaa ja eettisesti väärin yrittää arvioida, kuinka traumatisoituneita haastatellut ovat. Mielenkiintoista on kuitenkin muun muassa se, että kaksi pisimpään, eli yli neljäkymmentä vuotta väkivaltaisessa parisuhteessa ollutta koki vuosikymmeniä jatkuneen väkivallan

sairastuttaneen heidät fyysisesti. Tässä olisi yksi aihe lisätutkimuksille, eli kuinka pitkään jatkunut henkinen väkivalta vaikuttaa fyysiseen terveyteen.

Puolet tätä tutkimusta varten haastatelluista koki saaneensa voimaa selviytymiseensä uskosta ja rukouksesta. Nämä tutkimustulokset ovat samansuuntaisia kuin Andersonin ym. (2012) tutkimuksessa, johon osallistuneista niin ikään puolet koki, että usko korkeampaan voimaan auttoi heitä nousemaan kärsimystensä yläpuolelle. Mehtola (2006, 94–95) kertoo parisuhdeväkivallan tuhoavan sosiaaliset verkostot ja että tavallisesti asiassa asetetaan tekijän tai kokijan puolelle sukulaissuhteen mukaan. Yhden haastattelemani naisen välit ainoaan jäljellä olevaan läheiseen perheen jäseneseen olivat menneet poikki, koska tämä oli kieltäytynyt asettumasta kummankaan puolelle väkivalta-asiassa.

Abrahams (2010, 159) kertoo käytännön haasteista, joita väkivaltaa kokenut kohtaa lähdettyään väkivaltaisesta parisuhteesta. Monilla on asunnon tarvetta ja taloudellisia vaikeuksia. Järkyttävää on, että aikana, jolloin ihminen tarvitsisi enemmän tukea kuin todennäköisesti koskaan elämässään, jopa omat perheenjäsenet saattavat kääntyä tätä vastaan, kuten joillekin tähän tutkimukseen osallistuneille oli käynyt. Onneksi tarjolla on monipuolisia palveluja sekä väkivaltaa kokeneiden, että väkivaltaa käyttäneiden avuksi.

Vainoamisesta on tehty yllättävän paljon rikosilmoituksia sen jälkeen, kun siitä tuli rangaistavaa vuoden 2014 alussa (Vainoamisesta tehty jo satoja rikosilmoituksia 2014). Enemmistö haastateltavista oli saanut entiseltä kumppaniltaan toistuvia ei-toivottuja yhteydenottoja suhteen päättymisen jälkeen, mutta eivät raportoineet niitä poliisille. Heidän kokemuksensa sijoittuvat aikaan ennen uuden säädöksen voimaantuloa. Ehkä kynnyks hakea lähestymiskieltoa on korkeampi silloin, kun parilla on yhteisiä lapsia. Lasten asioita täytyy kuitenkin välillä hoitaa yhdessäkin, ellei toinen vanhemmista ole täysin etäännyntynyt lapsista, tai menettänyt huoltajuutta.

Tässä kohtaa tulee mieleen, kuinka paljon vainoamista ja parisuhdeväkivaltaa jää tilastojen ulkopuolelle, koska sitä ei raportoida poliisille. Haastatelluista kuudesta naisesta neljä oli mennyt poliisin puheille, mutta heistä vain kahden kohdalla asiasta tehtiin rikosilmoitus ja niin heidän tapauksensa näkyy poliisin tilastoissa.

Piispan ym. (2006, 23) mukaan joka viides nainen kokee parisuhdeväkivaltaa nykyisessä suhteessaan. Voidaan vain arvailla, kuinka korkea tuo luku todellisuudessa on, kun esimerkiksi tämän tutkimuksen kohdalla neljä kuudesta väkivaltaisesta parisuhteesta ei näy tilastoissa millään lailla.

Haastateltavien kertoman perusteella voidaan päätellä, että väkivaltaisista tapahtumista täytyisi pitää kirjaa pidemmältä ajalta, jotta tarvittaessa on olemassa mahdollisimman paljon todisteita poliisia varten. Väkivallan kokijalta vaaditaan tässä melkoisesti aktiivisuutta ja päättäväisyyttä. Ehkä jopa jonkin verran oveluutta, koska asioiden kirjaaminen saattaa asettaa hänet suurempaan vaaraan, jos väkivallan tekijä löytää muistiinpanot. Tällainen suunnitelmallinen todisteiden kerääminen, uusien pahoinpitelyjen odottelu todisteiden saamisen toivossa, ja toisaalta toivominen, että suhteella olisikin mahdollisuuksia, tuntuu ajatuksena hyvin ristiriitaiselta. Epäilemättä on monia asioita ja riskejä, jotka väkivallan kokijan on otettava huomioon parisuhteesta lähtemistä harkitessaan.

Vertaistukiryhmien tärkeys parisuhdeväkivaltaa kokeneille on ollut tiedossa jo jonkin aikaa. Perttu ym. (1999, 46) kuvailee, että niihin osallistuminen auttaa väkivallan seurauksena syntyneeseen eristäytyneisyyteen. Tämän tutkimuksen tulokset vahvistavat edelleen sitä, kuinka korvaamaton vertaistuen merkitys on. Monelle tutkimukseen osallistuneelle se oli merkittävin avun lähde, ja antoi joillekin jopa rohkeuden lähteä väkivaltaisesta parisuhteesta. Väkivaltaisen parisuhteen dynamiikkaa ymmärtää parhaiten henkilö, joka on itse ollut sellaisen pyörteissä. Toivottavaa siis on, että vertaistukiryhmiä olisi vastaisuudessaakin riittävästi tarjolla eri paikkakunnilla, ja että niihin olisi jokaisen tarvittaessa helppo tulla.

8 POHDINTA

Väkivallasta puhuttaessa mieleen tulee tavallisesti lyönnit ja muu fyysinen väkivalta. Fyysinen väkivalta on lailla tuomittavaa ja helpoiten todistettavissa, sillä siitä jää näkyviä jälkiä, joista esimerkiksi lääkäri voi todistaa. Fyysiset vammat voivat olla pahojakin ja ikuisena muistutuksena väkivallasta. Pahimmassa tapauksessa fyysinen parisuhdeväkivalta johtaa kuolemaan. Parisuhdeväkivalta on kuitenkin paljon muutakin kuin fyysistä. Usein väkivaltaisessa parisuhteessa on läsnä samanaikaisesti monta eri parisuhdeväkivallan muotoa. Yhä enemmän puhutaankin väkivallan muista muodoista.

Rohkaisevaa on, että esimerkiksi henkistä väkivaltaa nostetaan yhä enemmän esille ja se tuomitaan. Vainoamisen tekeminen rangaistavaksi on ehdottomasti askel oikeaan suuntaan. Korviini särähtää kuitenkin, kuinka usein naistenlehdissä ja kahvitauoilla sanotaan jotakin tiettyä ihmistä narsistiksi. Mielestäni meidän on varottava diagnosoimasta tai leimaamasta ketään. Väkivallasta pitää ehdottomasti puhua, ja apua pitää hakea, mutta julkiset syytökset ilman todisteita voivat olla vaarallisia ja epäreiluja.

Voimakas häpeän tunne on yksi syy sille, miksi väkivallan kokijat usein tekevät kaikkensa peitelläkseen väkivaltaa parisuhteessaan. He saattavat uskotella itselleenkin, ettei asian laita ole niin paha kuin se todellisuudessa on. Tutkimusprosessin aikana olen usein miettinyt parisuhdeväkivallan ilmiöön liittyvää häpeää. Nurinkurista on, että väkivallan kokija tuntee suurta häpeää väkivallan kohteeksi joutumisestaan, vaikka väkivalta on aina tekijän syy. Tämä asia pitäisi jotenkin saada käännettyä toisin päin niin, että väkivallan tekijä olisi häpeissään ja väkivallan kokija saisi kulkea pää pystyssä kadulla, kun uskalsi tehdä asialle jotain.

Nuorimmat tutkimukseen osallistuneet naiset olivat yli 30-vuotiaita. En tiedä, mikä alle 30-vuotiaiden osuus Kriisikeskus Mobilen asiakkaista on, mutta jäin pohtimaan, miksi yhtään teiniä tai parikymmppistä ei tullut haastateltavaksi. Onkohan nuorilla suurempi kynnys hakea apua ja puhua väkivallasta? En usko, että kyse olisi siitä, etteivätkö nuoretkin kokisi parisuhdeväkivaltaa. Mielenkiintoista on, että Kivistön (2012, 25–27) tutkimuksen mukaan nuoret 19–27 -vuotiaat naiset ovat jopa nuoria miehiä väkivaltaisempia parisuhteissaan.

Silloin kun väkivallan tekijä aidosti katuu, ottaa vastuun teoistaan ja hakee apua väkivaltaiseen käyttäytymiseensä, ei parisuhteen päättäminen välttämättä ole ainoa keino väkivallan kierteen katkaisemiseksi. Erilaisia ratkaisuja voi olla yhtä monia kuin on parisuhteita, ja apua on saatavilla yhtä lailla niille, jotka toivovat parisuhteen jatkuvan väkivallattomana. Kaiken tutkimusprosessin aikana lukemani ja kuulemani perusteella kuitenkin luulen, että melko harvoin kannattaa jäädä odottamaan ja toivomaan väkivallan loppumista. Haastattelemistani naisistakin moni mainitsi, että ainut asia, mitä he katuvat on se, etteivät lähteneet jo aiemmin.

Yksi askarruttavimmista kysymyksistä on se, miksi jotkut selviytyvät hyvin ja toiset eivät. Väkivallan kokija voi olla täysin rahaton, työtön ja ilman tukea lähtiessään väkivaltaisesta suhteesta. Monet joutuvat rakentamaan elämän itselleen tyhjästä esimerkiksi kouluttautumalla uuteen ammattiin. Silti he löytävät itsestään voimavaroja, elämälleen uusia merkityksiä ja selviytyvät. Toiset taas ajautuvat yhdestä väkivaltaisesta suhteesta toiseen osaamatta katkaista kierrettä, sairastuvat psyykkisesti tai purkavat pahaa oloaan päihteisiin. Selviytyminen voi olla pienestä kiinni, mutta mistä, sitä olisi kiinnostavaa, joskin ehkä hankalaa tutkia.

Tutkimustulosten mukaan väkivaltaisesta parisuhteesta lähtemiseen oli useita päällekkäisiä syitä. Kaikkien haastateltavien kohdalla siihen liittyi kuitenkin jonkinlainen voimaantumisen, joka oli ollut ehkä äkillinen ja yllättäväkin. Samanaikaisesti, kun väkivallan kokijat tunsivat, että parisuhteen päättäminen oli ainut vaihtoehto, he voimaantuivat esimerkiksi vertaistuen tai ystävien ansiosta. Ehkä tämä haastateltavien kuvailema voimaantuminen on se tekijä, mikä erottaa selviytyjät muista, ja antaa tarvittavan päättäväisyyden rakentaa uusi elämä.

Samalla, kun olen ihailnut haastattelemieni naisten rohkeutta ja avoimuutta, olen usein tutkimusprosessin aikana miettinyt niitä kaikkia ihmisiä, jotka parhaillaan kokevat väkivaltaa parisuhteessaan. Kuinka moni kokee olevansa umpikujassa, ja on ehkä miettinyt lähtevänsä, mutta ei uskalla, tai ei yksinkertaisesti voi lähteä. Viimeistään tätä tutkimusta tehdessäni silmäni ovat avautuneet näkemään, kuinka moniulotteisia asiat ja elämäntilanteet voivatkaan olla.

Sosionomin työkenttä on laaja, ja työpaikasta huolimatta asiakkaina tai asiakkaan omaisina on varmasti työuran aikana lukuisia ihmisiä, jotka kärsivät parisuhteessa

tai perheessä tapahtuvasta väkivallasta. Heitä löytyy sekä päiväkotilasten vanhemmista ja järjestöjen vapaaehtoisista, että toimeentulotuki- ja päihdekliniikka-asiakkaista. Sosionomi on asiantuntija ihmisten kohtaamisessa ja vaikeiden asioiden puheeksi ottamisessa. Jos sosionomi ei uskalla ottaa väkivaltaa puheeksi, kuka sitten?

Pidän tutkimusta onnistuneena, koska sain vastauksia niihin kysymyksiin, joita lähdin selvittämään ja muihinkin. Näihin asioihin ei ole yksittäisiä tai yksinkertaisia vastauksia eikä yhtä totuutta. On vain kokemuksia ja elämäntarinoita. Kuusi rohkeaa naista kertoi minulle tarinansa, ja olen hyvin kiitollinen heidän luottamuksestaan, jota ilman tätä tutkimusta ei olisi. Tämä opinnäytetyö ei ehkä tuonut uusia mullistavia tietoja parisuhdeväkivallasta, mutta siinä on arvokasta kokemustietoa väkivallasta selviytymisestä. Samalla se on tiivis ja monipuolinen tietopaketti parisuhdeväkivallasta, jota voidaan käyttää esimerkiksi vapaaehtoisten kouluttamisessa.

Olen tavattoman iloinen siitä, että kaikki haastattelemani naiset ovat selviytyneet karmeista kokemuksistaan. Heidän tarinansa olivat välillä rankkaakin kuultavaa ja ne koskettivat minua. Uskon, että haastattelemani naisetkin toivovat heidän tarinansa sekä tämä opinnäytetyön rohkaisevan muitakin väkivallan kokijoita puhumaan omista kokemuksistaan, hakemaan apua, ja taistelemaan väkivallattoman elämän puolesta.

LÄHTEET

- Aaltio, I. & Puusa, A. 2011. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa: Puusa, A & Juuti, P. (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat: perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Vantaa: Johtamistaidon opisto, 153-166.
- Abrahams, H. 2010. Rebuilding Lives after Domestic Violence: Understanding Long-Term Outcomes. Jessica Kingsley Publishers.
- Anderson, K., Renner, L. & Danis, F. 2012. Recovery: Resilience and Growth in the Aftermath of Domestic Violence. University of Missouri-Columbia, Columbia, MO, USA, University of Iowa, Iowa City, IA, USA, University of Texas at Arlington, Arlington, TX, USA.
- Apua uhreille ja tekijöille. Ei päiväystä. [Verkkosivu.] Väestöliitto. [Viitattu 23.2.2015.] Saatavana: http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/apua-uhreille-ja-tekijoille/
- Bancroft, L. 2002. Why Does He Do That?: Inside the Minds of Angry and Controlling Men. The Berkley Publishing Group.
- Dahlberg, L., Krug, E., Lozano, R., Mercy, J., Zwi, A. (toim.) Väkivalta ja terveys maailmassa –WHO:n raportti. Alkuteos: World Report on Violence and Health. 2002. Geneve. Suomennos: Eila Salomaa. 2005. Jyväskylä.
- Flinck, A. 2006. Parisuhdeväkivalta naisen ja miehen kokemana: rikottu lemmentarja. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Väitöskirja. Tampere: Tampere University Press.
- Flinck, A. 2008. Parisuhdeväkivaltaa synnyttävät ja ylläpitävät tekijät. [Luentodiat]. Tähti Etelä-Pohjanmaalla -seminaari.
- Harne, L. & Radford, J. 2008. Tackling domestic violence: Theories, policies and practice. McGraw-Hill International.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Hämeenlinna: Kirjayhtymä Oy.
- Huhtalo, P., Kuhanen, J., & Pyykkö, E. 2003. Kotona turvassa. Katkaise väkivallan kierre. Helsinki: SMS-Tuotanto Oy.

- Husso, M. 2003. Parisuhdeväkivalta. Lyötyjen aika ja tila. Jyväskylä: Osuuskunta vastapaino.
- Hyvärinen, S. & Hautamäki J. 2013. Katkaise väkivalta: Lähisuhde- ja perheväkivaltarikoksesta epäillyn ohjaaminen esitutkinnasta väkivaltaa katkaisevaan palveluun. Tampere: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Ohjaus 10/2013.
- Jokinen, A. 2000. Panssaroitu maskuliinisuus: Mies, väkivalta ja kulttuuri. Tampere: Tampere University Press. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:951-44-5593-2>
- Jäppinen, M. 2006. Perhekeskeisyyden ja feminismin ristipaineessa: Kuva parisuhdeväkivallasta udmurtilaisessa naisten kriisikeskuksessa. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta, yhteiskuntapolitiikan laitos, sosiaalityö. Pro gradu. Julkaisematon.
- Kaitue, S., Noponen, T. & Slåen, A. 2007. Yleistä muttei yksityistä: Oikeudelliset keinot lähisuhdeväkivallasta selviytymiseen. Helsinki: Edita.
- Keskinen, S. 2005. Perheammattilaiset ja väkivaltatyön ristiriidat: Sukupuoli, valta ja kielelliset käytännöt. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto, sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Tampere University Press.
- Kivistö, E. 2012. Nuorten kokemukset ja asennoituminen parisuhdeväkivaltaan Seinäjoen seudulla. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. Sairaanhoidtaja (AMK). Opinnäytetyö. Julkaisematon.
- Koskelainen, M. 2001. Naisen selviytymisprosessi. Teoksessa: Ojuri, A. (toim.) Hukasta kukkaan: naisen tie väkivallasta selviytymiseen. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto, 53–68.
- Kriisikeskus Mobile: Tiedotuslehti. 2015. Lakeuden Mielenterveysseura ja Kriisikeskus Mobile Seinäjoki.
- Krug, E., Dahlberg, L., Mercy, J. A., Zwi, A. & Lozano, R. (toim.) 2002. Väkivalta ja terveys maailmassa: - WHO:n raportti. Alkuteos: World Report on Violence and Health. World Health Organization. Suomenos: Salomaa, E. Jyväskylä: Lääkärin sosiaalinen vastuu ry & Terveyden edistämisen keskus ry.
- Kumpuniemi, M. 2012. ”Nyt sinulle vasta sitten vaikeudet alkavatkin!": Väkivaltaan johtanut vainoaminen parisuhdekontekstissa. Itä-Suomen yliopisto. Psykologian syventävien opintojen tutkielma. Julkaisematon.
- Lehtonen, A. & Perttu, S. 1999. Naisiin kohdistuva väkivalta. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

- Lindqvist, R. 2009. Parisuhdeväkivallan kohtaaminen maaseudun sosiaalityössä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Lähestymiskielto. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Ensi- ja turvakotien liitto. [Viitattu 10.1.2014]. Saatavana: http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/liitto/haetko-tietoa/perhevakivalta/tietoa_lainsaadannosta/lahestymiskielto/
- Marttala, P. 2011. Parisuhdeväkivallan monet muodot. Teoksessa: R. Hannus, S. Mehtola, L. Natunen, & A. Ojuri (toim.) Veitsen terällä: naiseus ja parisuhdeväkivalta. Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liitto, 37–50.
- Mehtola, S. 2006. Verkostot auttamisen tukena. Teoksessa: Perhe- ja lähisuhdeväkivalta: Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liitto ry, 93–103.
- Mehtola, S. 2012. Vertaisuus ja osallisuus. Teoksessa: Ojuri, A. (toim.) Vertaisryhmäkäsikirja: Väkivaltaa kokeneiden naisten osallisuuden ja voimaantumisen tukeminen. Ensi- ja turvakotien liitto, 6-9.
- Munnukka-Dahlqvist, M. 1997. Selviytyminen traumaattisesta kriisistä. Porvoo: Suomen Punainen Risti.
- Myllärniemi, J. 2006. Narsismi: Vamma ja voimavara. 2. painos. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Nichols & Jenkinson. 2006. Leading a Support Group: A Practical Guide. Berkshire, England: Open University Press.
- Niemi-Kiesiläinen, J. 2004. Rikosprosessi ja parisuhdeväkivalta. Helsinki: WSOY.
- Niemi-Kiesiläinen, J. & Kainulainen H. 2006. Perheväkivalta ja lainsäädäntö. Teoksessa: Perhe- ja lähisuhdeväkivalta: Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liitto ry, 115–135.
- Nordling, E. & Toivio, T. 2013. Mielenterveyden psykologia. 3. uud. p. Porvoo: Edita.
- Ojuri, A. 2006. Parisuhdeväkivalta ja turvakotien naistyö. Teoksessa: Perhe- ja lähisuhdeväkivalta: Auttamisen käytäntöjä. Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liitto, 16–39.
- Palokari, S. 2009. Väkivalta ei ole elämäntyyliä. Teoksessa: H. Törrönen (toim.) Vaiettu naiseus. Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liitto, 63–73.
- Palosaari, E. 2007. Lupa särkyä: Kriisistä elämään. Helsinki: Edita Publishing Oy.

- Parisuhdeväkivalta. Ei päiväystä. [Verkkosivu.] Väestöliitto. [Viitattu 25.1.2014.] Saatavana: http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/
- Parisuhteen lähtökohtia. Ei päiväystä. [Verkkosivu.] Väestöliitto. [Viitattu 25.1.2014]. Saatavana: http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhteen_lahtokohtia/
- Pernaa, M. 2014. Ota lähisuhdeväkivalta puheeksi. [Verkkolehtiartikkeli]. Tesso: Sosiaali- ja terveystieteellinen aikakauslehti 11.6.2014. [Viitattu 22.1.2014]. Saatavana: <http://www.tesso.fi/artikkeli/ota-l-hisuhdev-kivalta-puheeksi>
- Perttu, S., Mononen-Mikkilä, P., Rauhala, R. & Särkkälä, P. 1999. Päänavaus selviytymiseen: Väkivaltaa kokeneiden naisten käsikirja. Jyväskylä.
- Piispa, M., Heiskanen, M., Kääriäinen, J. & Sirén, R. 2006. Naisiin kohdistunut väkivalta 2005. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 225. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Saatavana: <http://www.optula.om.fi/fi/index/julkaisut/tutkimuksia-sarja/naisiinkohdistunutvakivalta2005.html>
- Pohjoisvirta, R. 2012. Väkivaltaerityisyys. Teoksessa: Ojuri, A. (toim.) Vertaisryhmäkäsikirja: Väkivaltaa kokeneiden naisten osallisuuden ja voimaantumisen tukeminen. Ensi- ja turvakotien liitto, 11–19.
- Puhakainen-Mattila, R. 2008. Friidu: Tyttöjen ja naisten ihmisoikeudet. 3. painos.
- Reinikainen, P. 2014. Elämässä eteenpäin: Irti uhriutumisesta. Helsinki: Kirjapaja.
- Ruoho, A. 2013. Päästä meidät pelosta: Hengellinen väkivalta uskonnollisissa yhteisöissä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.
- Ruohonen, M. 2006. Miten tästä eteenpäin? Teoksessa: Perhe- ja lähisuhdeväkivalta: Auttamisen käytäntöjä. Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liitto, 144–146.
- Salonen, S. & Säävälä, H. 2006. Ennaltaehkäisevä väkivaltatyö. Teoksessa: Mies varikolle: Apua lähisuhdeväkivaltaan. Oulu: Oulun ensi- ja turvakoti ry.
- Seksuaalinen väkivalta. 2015 [Verkkosivu]. Väestöliitto. [Viitattu 4.4.2015]. Saatavana: http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/seksuaalinen-vakivalta/
- Siukola, R. 2014. Miten puutun lähisuhdeväkivaltaan?: Esimerkkinä päihde- ja mielenterveystyö. Tampere: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Koko perhe kierteessä: lähisuhdeväkivalta ja alkoholi. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:27.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2010. Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010:5.
- Sosiaalinen väkivalta. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Pääkaupungin turvakotiry. [Viitattu 4.4.2015]. Saatavana: <http://www.paakaupunginturvakoti.fi/lahisuhde-ja-perhevakivalta/sosiaalinen-vakivalta/>
- Tasala, M. 2014. Vainoaminen. *Talentia* (3), 18–20.
- The Criminal Justice System. 2008. [Verkkosivu]. Washington, DC: National Center for Victims of Crime. [Viitattu 4.4.2015]. Saatavana: <http://www.victimsofcrime.org/help-for-crime-victims/get-help-bulletins-for-crime-victims/the-criminal-justice-system>
- The Cycle of Domestic Violence. [Verkkosivu.] Domestic Violence Roundtable. [Viitattu 25.2.2015.] Saatavana: <http://www.domesticviolenceroundtable.org/domestic-violence-cycle.html>
- Vainoamisesta tehty jo satoja rikosilmoituksia. 2014. [Verkkouutinen]. Helsingin Sanomat. [Viitattu 27.1.2015]. Saatavana: <http://www.hs.fi/kotimaa/a1404617203985>
- Vainoamisesta tuli rangaistavaa. 2014. [Verkkosivu]. Finlex. [Viitattu 27.1.2014]. Saatavana: <https://www.finlex.fi/fi/uutiset/264>
- Villa, J. 2013. Varo Hengellistä väkivaltaa. [Verkkajulkaisu]. *Kirkko ja kaupunki – lehti*. 2013:15, 12 - 13. Saatavana: <http://nakoislehti.kirkkojakaupunki.fi/nakoislehti/2013/kirkko-kaupunki-15-1/primapaper>
- Väänänen, K. 2011. Miten selviytyä väkivallasta? Teoksessa: Hannus, R., Mehtola, S., Natunen, L. & Ojuri, A. (toim.) *Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta*. Ensi- ja turvakotien liitonraportti 13. 109–132.
- Walker, L. 1979. *The Battered Woman*. New York: Harper and Row.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje haastateltaville

Liite 2. Haastattelurunko

LIITE 1 Saatekirje haastateltaville

Seinäjoella 9.9.2014

Hei!

Opiskelen sosionomiksi Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyötä parisuhdeväkivallasta. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää muun muassa parisuhdeväkivallan seurauksia sitä kokeneiden elämän eri osa-alueille ja sitä, kuinka he pääsevät elämässään eteenpäin väkivaltaisesta suhteesta lähdettyään.

Aihe kiinnostaa minua, koska se on haastava ja koskettaa niin monia ihmisiä joko oma-kohtaisesti tai lähipiirin kautta. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen (2008) mukaan 100 000 naista on vuosittain puolisonsa fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai sillä uhkailun kohteena Suomessa. Ongelma on siis laaja ja sen vaikutukset ulottuvat pariskuntien ja perheiden lisäksi myös yhteisöihin ja yhteiskuntaan.

Tavoitteeni on, että tutkimukseni lisäisi tietoutta parisuhdeväkivallasta ja sen monimuotoisuudesta. Pyrin etsimään vastauksia kysymyksiin, jotka auttaisivat ymmärtämään parisuhdeväkivaltaa ilmiönä paremmin sen kokijan näkökulmasta. Tutkimuksen ydin on tietenkin kokemusasiantuntijahaastattelut. Jos olet kokenut toistuvaa väkivaltaa parisuhteesasi, oli se sitten fyysistä, henkistä, tai jotain muuta, haluaisin haastatella sinua. Kokemuksesi ja vastauksesi ovat minulle ja tutkimukselleni arvokkaita, ja uskon että niistä voi olla apua väkivaltatyön kehittämiseen.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin luottamuksellista ja sen voi tehdä nimettömänä. Haastattelut suoritetaan ja aineisto käsitellään äärimmäistä varovaisuutta noudattaen niin, ettei haastateltavien henkilöllisyys paljastu. Opinnäytetyöhön ei tule mitään sellaista tietoa, minkä perusteella haastateltavia voitaisiin tunnistaa.

Toivon että otat yhteyttä sopivan haastatteluajan sopimiseksi. Haastattelu voidaan sopia loka-helmikuulle, ja siihen olisi hyvä varata aikaa 1-2 tuntia.

Ystävällisin terveisin,

Eeva Link
eeva.link@seamk.fi

LIITE 2 Haastattelurunko

TAUSTATIEDOT

1. Olet lupautunut tähän haastatteluun parisuhdeväkivallasta. Kertoisitko aluksi ihan vapaasti kokemuksistasi?
2. (Tarkentavia kysymyksiä/taustatietoa haastateltavan kertomaan liittyen, jos ei vielä tullut esille)
 - a. Miten tapasitte?
 - b. Miten pian väkivalta alkoi?
 - c. Kuinka kauan väkivaltainen suhde kesti?
 - d. Olitteko/oletteko edelleen naimisissa?
 - e. Onko teillä yhteisiä lapsia? Jos on, kuinka huoltajuusasiat sujuvat?
 - f. Kuinka kauan suhteen päättymisestä on?

VÄKIVALTA

3. Minkälaista väkivaltaa suhteeseen kuului?
4. Kuinka usein väkivalta toistui?
5. Laukaisivatko tietyt tilanteet väkivaltaa?
6. Uhattiinko henkeäsi?
7. Mistä luulet väkivallan johtuneen?

SUHTEEN PÄÄTTYMINEN

8. Kertoisitko suhteen päättymisestä?
9. Mitä ratkaisevaa tapahtui mikä sai sinut lähtemään?
10. Mitä sen jälkeen on tapahtunut?
11. Oletko kokenut olleesi suuremmassa vaarassa yhdessä olon, eron aikana, vai sen jälkeen?

SEURAUKSET

12. Mitä sinulle kuuluu tänään?
13. Kertoisitko minkälaisia seurauksia parisuhdeväkivallalla on ollut elämääsi?
14. Mitä seurauksia väkivaltaisella parisuhteella on sinulle ollut
 - a. henkisesti?
 - b. hengellisesti?
 - c. fyysisesti?
 - d. seksuaalisesti?
 - e. taloudellisesti?
 - f. sosiaalisesti?

SELVIYTYMINEN

15. Kertoisitko mistä tai keneltä olet saanut apua
16. Miten olet saanut itsesi taas kasaan?
17. Mistä olet löytänyt voimavaroja selviytyä elämässä eteenpäin?
18. Mikä rooli selviytymisessäsi on ollut
 - a. palveluilla?
 - b. perheellä/sukulaisilla?
 - c. ystävillä?
 - d. vertaistuellalla?

PALVELUT

19. Miten haluaisit että väkivalta otetaan puheeksi tai siihen puututaan?
20. Minkälaista apua parisuhdeväkivaltaa kokeneet mielestäsi tarvitsevat?
21. Oletko ollut tyytyväinen Kriisikeskus Mobilen tarjoamiin palveluihin?
22. Miten parisuhdeväkivaltaa kokeneiden palveluja voitaisiin mielestäsi kehittää?